

**UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU”
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

**METODE SPECIALE DE SUPRAVEGHERE.
PRESPECTIVA DREPTULUI NAȚIONAL ȘI A
JURISPRUDENȚEI CEDO
(REZUMAT)**

Coordonator științific
prof.univ.dr. Ion Neagu

Student-doctorand
Radu-Bogdan Călin

București
2024

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

Capitolul 1. Considerații cu caracter introductiv	11
1.1 Motivația alegerii temei	11
1.2 Noutatea, actualitatea subiectului tezei.....	12
1.3 Importanța temei de cercetare	13
1.4 Ipotezele cercetării	14
1.5 Obiectivele cercetării	14
1.6 Prezentarea metodologiei de cercetare și justificarea metodelor alese	15
1.7 Administrarea probelor în procesul penal.....	16
1.8 Istoria procedurii probator al metodelor speciale de supraveghere în România.....	21
1.8.1 Filajul – măsură de supraveghere în perioada comunistă	22
1.8.2 Supravegherea informativă în perioada comunistă.....	28
1.8.3. Urmărirea informativă în perioada comunistă	30
1.8.4 Reglementarea metodelor speciale de supraveghere prin legi speciale intrate în vigoare după anul 1990.....	31
1.8.5 Reforma legislativă a metodelor speciale de supraveghere realizată prin Legea 281/2003	32
1.8.6 Noțiunea de metode speciale de supraveghere. Delimitarea de metodele speciale de cercetare	35
Capitolul 2. Relația între metodele speciale de supraveghere și drepturile fundamentale	38
2.1. Corelația dintre metodele speciale de supraveghere și dreptul la viață privată.....	39
2.2 Corelația dintre metodele speciale de supraveghere și principiul aflării adevărului în procesul penal	42
2.3 Garanții substanțiale și procedurale în domeniul metodelor speciale de supraveghere	43
2.3.1. Clasificarea garanțiilor în domeniul metodelor speciale de supraveghere.....	49
2.3.2 Existența unui cadru legislativ clar, previzibil și accesibil – garanție substanțială....	49
2.3.3. Folosirea interceptărilor numai în cazuri excepționale – garanție substanțială.....	56
2.3.4 Autorizarea măsurilor de supraveghere pe un interval de timp limitat – garanție substanțială.....	57
2.3.5 Autorizarea măsurii de către un magistrat - garanție procedurală	58
2.3.6 Existența unui recurs efectiv pentru a contesta autorizarea sau punerea în executare a măsurii speciale de supraveghere – garanție procedurală	59
2.3.7 Informarea persoanei supravegheate – garanție procedurală	63
2.3.8 Sancționarea supravegherii persoanelor fără încuviințarea organelor judiciare – garanție procedurală.....	65
2.3.9 Sancțiunile penale	66

2.3.10. Sancțiunile civile.....	69
2.3.11 Sancțiuni procesual penale.....	70
2.3.12 Nulitatea actelor de încuviințare sau punere în executare a metodelor speciale de supraveghere	71
2.3.13 Nulitatea absolută.....	73
2.3.14 Nulitatea relativă.....	77
2.3.15 Efectele nulităților și excluderea probelor	80
Scurte concluzii.....	85
Capitolul 3. Condiții de autorizare a metodelor speciale de supraveghere	88
3.1 Condiții de procedibilitate. Existența unui cadru procesual.....	89
3.2 Condiții de fond	91
3.2.1 Suspiciunea rezonabilă privind săvârșirea ori pregătirea săvârșirii unei infracțiuni. 91	
3.2.2 Caracterul necesar al metodelor speciale de supraveghere	98
3.2.3 Caracterul proporțional	100
3.2.4 Caracterul subsidiar.....	103
Scurte concluzii.....	104
Capitolul 4. Procedura încuviințării metodelor speciale de supraveghere.....	106
4.1 Formularea unei propuneri de către organele de urmărire penală.....	108
4.2 Încuviințarea metodelor speciale de supraveghere de către judecătorul de drepturi și libertăți	110
4.3 Prelungirea măsurilor de supraveghere tehnică încuviințate de judecătorul de drepturi și libertăți	115
4.4 Autorizarea metodelor speciale de supraveghere de către procuror în cazuri excepționale	116
4.4.1 Urgența.....	119
4.4.2 Structura actului de autorizare	121
4.4.3 Controlul judecătoresc asupra ordonanței.....	123
4.5 Durata metodelor speciale de supraveghere.....	126
4.6 Subiecții metodelor speciale de supraveghere	128
Scurte concluzii.....	129
Capitolul 5. Punerea în executare a metodelor speciale de supraveghere	133
5.1 Persoanele cu atribuții în punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică..	134
5.1.1 Procurorul	135
5.1.2 Organele de cercetare penală	136
5.1.3 Lucrătorii specializați din cadrul poliției	137
5.1.4 Organele din cadrul serviciilor secrete – organe specializate ale statului.....	139
5.1.5 Decizia Curții Constituționale nr.51 din 15 februarie 2016.....	141

5.1.6	Protocoloalele încheiate între autoritățile judiciare - Ministerul Public și Înalta Curte de Casație și Justiție - și Serviciul Român de Informații	143
5.1.7	Protocolul nr. 00750 din 04 februarie 2009	144
5.1.8	Protocolul nr. 09472 din 08 decembrie 2016	145
5.1.9	Decizia Curții Constituționale nr. 26 din 16 ianuarie 2019 – conflict de natură constituțională	146
5.1.10	Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor – structură în cadrul Serviciului Român de Informații	149
5.1.11	Neconstituționalitatea dispozițiilor Ordonanței de Urgență a Guvernului 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal	152
5.2	Procesul de selecție a rezultatelor activităților de supraveghere tehnică	157
5.2.1	Consemnarea activităților de supraveghere tehnică	161
5.2.2	Procesul verbal de redare	163
5.2.3	Selectarea și redarea convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor interceptate și înregistrate	165
5.2.4	Certificarea procesului verbal de redare	167
5.3	Condițiile de păstrare ale rezultatelor supravegherii tehnice	169
5.3.1.	Păstrarea suportului tehnic care conține rezultatul activităților de supraveghere ...	169
5.3.2	Arhivarea materialelor rezultate din măsurile de supraveghere tehnică	170
5.3.3	Conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică	173
5.4	Folosirea datelor obținute în urma supravegherii tehnice într-o altă cauză	174
5.5	Semnarea electronică a datelor rezultate în urma supravegherii tehnice	178
5.6	Informarea persoanei supravegheate	179
5.6.1	Amânarea informării persoanei supravegheate ori a prezentării rezultatelor activității de supraveghere	181
5.6.2	Informarea judecătorului de drepturi și libertăți la finalizarea punerii în executare a supravegherii tehnice sau în alte ipoteze	184
5.7	Plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică	185
5.8	Încetarea supravegherii tehnice	188
5.8.1	Încetarea supravegherii tehnice prin atingere la termen	188
5.8.2	Încetarea supravegherii tehnice înainte de expirarea duratei	189
	Scurte concluzii	191
Capitolul 6. Conținutul metodelor speciale de supraveghere		195
6.1	Conținutul metodei speciale de supraveghere – interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță	196
6.1.1	Imposibilitatea interceptării comunicațiilor purtate prin intermediul aplicațiilor mobile care folosesc tehnologia <i>end-to-end encryption</i>	199
6.1.2	Distincții între interceptarea comunicațiilor și obținerea datelor de trafic și localizare generate de telefonul mobil	203

6.2	Conținutul metodei speciale de supraveghere – accesul la un sistem informatic	204
6.2.1	Accesul organelor de anchetă la informațiile disponibile pe un cont de socializare	208
6.2.2	Diferențe între accesul la un sistem informatic și percheziția informatică	209
6.3	Conținutul metodei speciale de supraveghere – supravegherea video, audio sau prin fotografiere.....	210
6.4	Conținutul metodei speciale de supraveghere – localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice.....	212
6.5	Înregistrările extrajudiciare	213
	Scurte concluzii.....	218
Capitolul 7. Particularități ale metodelor speciale de supraveghere.....		220
7.1	Provocarea la probă în domeniul metodelor speciale de supraveghere	220
7.2	Supravegherea tehnică în cazul folosirii investigatorilor sub acoperire	223
7.3	Valoarea probatorie a probelor obținute din supravegherea tehnică.....	224
7.4	Expertizele criminalistice în domeniul metodelor speciale de supraveghere	226
7.5	Supravegherea tehnică a raportului dintre avocat și client.....	228
7.5.1	Avocatul – subiect al supravegherii tehnice.....	229
7.5.2	Limitele protecției raportului avocat - client.....	231
7.5.3	Instrumente procesuale de remediere a încălcării produse de interceptarea comunicărilor dintre avocat și client.....	232
	Scurte concluzii.....	234
Capitolul 8. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii tehnice		236
8.1	Notificarea autorităților naționale cu privire la interceptarea subiectului care se află pe teritoriul României	240
8.2	Comisia rogatorie internațională în domeniul interceptării și înregistrării convorbirilor și comunicărilor	241
	Scurte concluzii.....	242
Capitolul 9. Supravegherea persoanelor în domeniul securității naționale.....		244
9.1	Activitățile specifice culegerii de informații care presupun supravegherea persoanelor	245
9.2	Procedura încuviințării activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului.....	247
9.2.1	Formularea unei cereri de către organele de informații	248
9.2.2	Rolul procurorului în soluționarea unei cereri de autorizare a activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea drepturilor fundamentale	250
9.2.3	Soluționarea referatului de judecătorii desemnați de la Înalta Curte de Casație și Justiție	251
9.3	Condiții pentru autorizarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea drepturilor fundamentale	252
9.3.1	Existența unei amenințări la adresa securității naționale a României	253

9.3.2 Caracterul necesar și proporțional al activităților specifice pentru cunoașterea, prevenirea sau combaterea amenințării la adresa securității naționale.....	254
9.3.3 Caracterul subsidiar al activităților specifice restrictive de drepturi fundamentale	254
9.3.4 Încetarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea drepturilor fundamentale.....	255
9.4 Punerea în executare și valorificarea rezultatelor mandatului de supraveghere tehnică în cadrul procesului penal	255
9.4.1 Informarea persoanelor supravegheate și contestarea măsurii.....	256
9.4.2 Valorificarea în procesul penal a rezultatelor activităților specifice culegerii de informații și modalitatea de contestare a acestora.....	258
Scurte concluzii.....	261
CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA	263
BIBLIOGRAFIE.....	276

În confruntarea cu complexitatea societății contemporane și cu evoluția accelerată a tehnologiei, domeniul dreptului procesual penal și al protecției drepturilor individuale devine un teren de cercetare fascinant. În această realitate dinamică, legislația românească care reglementează metodele speciale de supraveghere în cadrul investigațiilor penale devine un punct central de analiză și reflecție. Prezenta lucrare are ca obiectiv principal analiza cadrului legislativ și practicii judiciare în domeniul metodelor speciale de supraveghere, pentru a identifica modalități de îmbunătățire a legislației și a modului în care aceasta este aplicată în practica judiciară, cu scopul de a fi menținut un echilibru între interesul general al societății, de a exista o suprapunere a adevărului judiciar cu adevărul obiectiv în cauzele penale, pe de o parte și ingerința în dreptul la viață privată produsă persoanei supravegheate, pe cealaltă parte. Sistemele tehnice care sunt folosite pentru desfășurarea activităților infracționale, precum și cele cu ajutorul cărora sunt puse în executare metodele speciale de supraveghere, cunosc o evoluție tehnică constantă, astfel că și legislația care reglementează metodele speciale de supraveghere trebuie să cunoască o evoluție corelativă, pentru a eficientiza instrucția penală.

Această lucrare de doctorat se constituie ca o incursiune detaliată și riguroasă în sistemul legal care reglementează procedeele probatorii, cu o atenție deosebită acordată metodelor speciale de supraveghere. Ne propunem să explorăm nu doar cadrul legal existent, ci și să aducem contribuții semnificative în vederea optimizării acestuia, ținând o corelare eficientă între nevoile investigațiilor penale și respectarea drepturilor fundamentale ale individului. Prin abordarea detaliată a jurisprudenței relevante și a deciziilor instituțiilor judiciare, ne propunem să subliniem importanța alinierii legislației la standardele internaționale și la cerințele unei societăți aflate în continuă transformare. În acest context, explorarea soluțiilor legislative care să asigure un echilibru între eficiența instrucției penale și drepturile individuale devine esențială. Cercetarea nu se rezumă doar la o analiză teoretică, ci își propune să ofere soluții concrete pentru îmbunătățirea legislației. Ne concentrăm pe identificarea lacunelor legislative și a posibilelor inovații care să permită o gestionare eficientă a metodelor speciale de supraveghere, garantând în același timp protecția vieții private a cetățenilor.

Prin această abordare proactivă, lucrarea de doctorat aduce o contribuție semnificativă la dezvoltarea și evoluția sistemului juridic în domeniul investigațiilor penale, având un impact pozitiv asupra eficienței și corectitudinii procesului de utilizare a metodelor speciale de supraveghere în contextul legislativ românesc.

Cercetarea se concentrează pe originalitatea abordării detaliate a sistemului liberei aprecieri a probelor adoptat în Codul de Procedură Penală din România, acoperind proceduri, clasificări și funcții ale probelor în procesul penal. Analiza

detaliată a legislației dezvăluie originalitatea în adoptarea unui sistem liberal, conferind flexibilitate organelor judiciare. Investigarea istoriei metodelor speciale de supraveghere în România, îmbunătățirile legislative și aspectele variabile ale legislației aduc contribuții distinctive. Relevanța cercetării este consolidată de impactul asupra înțelegerii și evaluării Codului de Procedură Penală, iar abordarea echilibrată a condițiilor de procedibilitate și de fond în utilizarea metodelor speciale de supraveghere în procesul penal oferă contribuții semnificative în domeniul dreptului procesual penal și al drepturilor omului.

Teza propune îmbunătățiri legislative, având în vedere dificultatea în găsirea unui echilibru între interesul colectiv de a asigura aflarea adevărului în cauzele penale, aspect care poate implica folosirea unor procedee probatorii intruzive și respectarea dreptului la viață privată. În acest context, se abordează evoluția tehnologică rapidă, cu accent pe imposibilitatea actuală de interceptare a comunicațiilor protejate prin tehnologia "*end-to-end encryption*". Propunerile vizează adaptarea legislației la noile realități tehnologice, precum și garantarea unor mecanisme eficiente de apărare a dreptului la viață privată în era digitală. Prin cercetarea științifică, teza identifică dificultățile practice ale organelor de anchetă în investigarea cauzelor complexe, evidențiind necesitatea actualizării legislative pentru a ține pasul cu evoluția tehnologică și pentru a permite utilizarea eficientă a uneltelor de investigație. De asemenea, se subliniază importanța unei protecții eficiente a drepturilor individuale și se propun mecanisme de apărare îmbunătățite.

Cercetarea a implicat, în metodologie, mai multe metode, deoarece obiectivele propuse au necesitat acumularea de cunoștințe amănunțite privind măsurile de supraveghere, realizate printr-o documentare aprofundată, pentru o comparare obiectivă a legislației în acest domeniu, precum și a doctrinei relevante.

➤ **Metoda istorică:** Realizarea unei analize a evoluției și transformărilor în domeniul probațiunii și al metodelor speciale de supraveghere în România. Explorarea trecutului acestor concepte și evidențierea schimbărilor semnificative în cadrul legislației și practicii judiciare de-a lungul timpului. Referire la tradiția juridică și la evoluția conceptului de drept la viață privată pentru a fundamenta intervenția în acest domeniu.

➤ **Metoda comparativă:** Analiza și evaluarea practicilor și evoluțiilor din România în contextul standardelor internaționale și al altor jurisdicții. Identificarea similarităților și diferențelor în abordarea probațiunii și a metodelor speciale de supraveghere la nivel global. Utilizarea comparațiilor pentru a înțelege mai profund influențele internaționale asupra sistemului legal românesc.

➤ **Metoda documentară:** Utilizarea documentării detaliate a legii și a procesului de autorizare pentru a asigura transparența și înțelegerea corectă a dispozițiilor legale.

II. Structura tezei de doctorat

Lucrarea științifică este formată dintr-un număr de nouă capitole, care la rândul lor sunt structurate în mai multe subcapitole, secțiuni și subsecțiuni, scopul fiind atingerea obiectivelor de cercetare asumate.

În primul capitol "*considerații cu titlu introductiv*" a fost realizată o prezentare a modalității de administrare a probelor în procesul penal, istoria procedurii probator al metodelor speciale de supraveghere în România, motivația alegerii temei și obiectivele cercetării. Obiectivul general propus pentru această lucrare este: Investigarea și evaluarea comprehensive a sistemului adoptat în Codul de Procedură Penală din România, în privința metodelor speciale de supraveghere în România cu accent pe probațiune și autorizarea metodelor speciale de supraveghere în procesul penal.

În vederea atingerii acestui obiectiv au fost formulate următoarele obiective secundare:

1. Examinarea sistemului liberal adoptat în noul Cod de procedură penală din România în ceea ce privește probațiunea, cu focalizare pe proceduri, clasificări și funcțiile probelor în procesul penal.

2. Analiza condițiilor și criteriilor pentru autorizarea metodelor speciale de supraveghere în cadrul investigațiilor penale, cu accent pe conceptele de proporționalitate și subsidiaritate.

3. Analizarea procesului de autorizare a metodelor speciale de supraveghere în sistemul juridic din România și explorarea rolurilor și responsabilităților procurorului și judecătorului de drepturi și libertăți în acest context, precum și structura și procedurile implicate în propunerea și aprobarea acestor măsuri

4. Analiza și evaluarea eficienței garanțiilor legale în procedura de punere în executare a metodelor speciale de supraveghere în procesul penal.

5. Analiza și oferirea unei perspective detaliate asupra măsurilor utilizate de organele de informații pentru protejarea securității naționale în România.

6. Analiza reglementării activităților specifice de colectare a informațiilor în contextul intervenției în dreptul la viață privată, precum și a modalităților de aprobare și utilizare a acestor informații în procesul penal, în conformitate cu legislația românească și standardele europene privind drepturile fundamentale.

Cel de-al doilea capitol "**Relația între metodele speciale de supraveghere și drepturile fundamentale**", își propune să evidențieze garanțiile existente împotriva arbitrariului și ingerințelor nejustificate sau neproporționale în dreptul

la viața privată, în domeniul metodelor speciale de supraveghere reglementate de legislația procesual penală. Aflarea adevărului în procesul penal este obligația organelor de urmărire penală, dar pe de altă parte este și un drept al persoanelor vătămate, întrucât doar în urma stabilirii adevărului în procesul penal se poate antrena răspunderea penală a făptuitorului, care a produs o vătămare persoanelor vătămate prin săvârșirea infracțiunii. Aflarea adevărului în procesul penal reprezintă nu doar o obligație a autorităților, ci și un drept al persoanelor vătămate. Cu toate acestea, restricțiile impuse prin metodele speciale de supraveghere trebuie să respecte cerințele legale și să fie justificate într-o societate democratică.

Protecția dreptului la viață privată este reglementată atât la nivel național, prin Constituția României, cât și la nivel internațional, prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Aceste documente impun limite clare pentru restrângerea dreptului la viață privată, subliniind necesitatea și proporționalitatea măsurilor. Ct.E.D.O. a conturat criterii minime pentru utilizarea metodelor speciale de supraveghere, insistând asupra transparenței, necesității, proporționalității și protecției drepturilor individuale în aplicarea acestor măsuri. Echilibrul între scopul investigației și respectarea drepturilor fundamentale este esențial în utilizarea responsabilă a metodelor speciale de supraveghere în cadrul procesului penal. Pentru a proteja drepturile în procesul penal, este crucial un cadru legislativ clar și previzibil. Ct.E.D.O. a subliniat că interceptările și supravegherea necesită reglementări precise și control adecvat pentru a preveni abuzurile. Legislația trebuie să ofere claritate și accesibilitate, iar normele trebuie să fie suficient de detaliate. Ct.E.D.O. a criticat inițial legea românească pentru nerespectarea standardelor. Problemele precum lipsa de precizie în autorizații și controlul deficitar au fost evidențiate. Ct.E.D.O. a insistat asupra necesității unui control independent și eficient pentru a preveni abuzurile. Exigențele privind calitatea legii în măsurile de supraveghere sunt ridicate, iar Codul de procedură penală din România reglementează aceste garanții pentru a evita abuzurile, impunând condiții precise pentru autorizarea acestora.

Curtea Constituțională subliniază că măsurile de supraveghere trebuie să aibă un fundament clar în dreptul intern și să respecte principiul "prevăzut de lege". Legislația trebuie să ofere claritate și predictibilitate, iar accesibilitatea publică a legii este esențială. Decizia Curții Constituționale (nr. 55 din 04.02.2020) subliniază necesitatea clarității și previzibilității normelor privind utilizarea înregistrărilor în procesele penale. Intervenția legislativă este sugerată pentru a crea un cadru legal clar și previzibil, astfel încât să se asigure examinarea legalității acestor înregistrări în procesul penal.

Este crucial să se găsească un echilibru între protejarea drepturilor individuale și necesitatea utilizării eficiente a probelor în investigațiile privind securitatea națională. Modificările legislative ar trebui să ofere o procedură clară

și explicită pentru contestarea legalității interceptărilor, asigurând respectarea drepturilor fundamentale și un proces penal echitabil.

În România, procesul penal implică un control judiciar al supravegherii tehnice, protejând dreptul la viață privată. Informarea persoanelor supravegheate este esențială pentru un recurs efectiv.

Legislația română protejează dreptul la viață privată prin sancțiuni penale pentru diverse încălcări, cum ar fi interceptarea neautorizată sau divulgarea secretului profesional. Sancțiunile civile completează protecția legală, oferind posibilitatea persoanelor afectate să acționeze în instanță pentru repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la viață privată. Este important să se respecte condițiile de prelucrare a datelor cu caracter personal pentru a evita răspunderea contravențională. De asemenea, în cazul nerespectării cadrului normativ care reglementează metodele speciale de supraveghere există remedii procesuale, precum sancțiunea nulității și excluderea probelor.

În cel de-al treilea capitol ”**condiții de autorizare a metodelor speciale de supraveghere în procesul penal**” a fost realizată o prezentare a fiecărei condiții ce trebuie a fi îndeplinită pentru autorizarea în procesul penal a metodelor speciale de supraveghere. Utilizarea metodelor speciale de supraveghere în cadrul procesului penal trebuie să respecte condiții de procedibilitate și de fond. Acestea includ existența unui cadru procesual adecvat, începerea urmăririi penale *in rem* și autorizarea de către judecătorul de drepturi și libertăți. Opțiunea de a limita utilizarea acestor metode în faza de urmărire penală este considerată justificată.

În privința condițiilor de fond, este importantă existența unei suspiciuni rezonabile privind săvârșirea sau pregătirea săvârșirii unei infracțiuni grave. Această suspiciune trebuie evaluată în funcție de circumstanțele specifice ale fiecărui caz, iar autorizarea trebuie să se facă în mod obiectiv, evitând riscul de arbitrar. Deși există o prezumție relativă că utilizarea metodelor speciale este necesară pentru infracțiuni grave, necesitatea efectivă trebuie evaluată concret în fiecare situație. Suspiciunea rezonabilă, reglementată pentru infracțiuni grave, servește ca barieră împotriva abuzurilor statului. Problemele apar în cazul schimbării încadrării juridice după autorizarea supravegherii tehnice, generând dezbateri în doctrină și jurisprudență. Un punct de vedere afirmă că schimbările ulterioare nu afectează legalitatea, având în vedere standardul inițial de suspiciune rezonabilă. Alte opinii susțin că aceste modificări pot compromite protecția vieții private, prevăzută în legislație.

Caracterul necesar al supravegherii tehnice implică respectarea cerințelor Curții Europene a Drepturilor Omului, cerând relevanță, suficiență și proporționalitate. Legislația națională trebuie să ofere norme clare, iar evaluarea să echilibreze drepturile individuale și necesitatea aplicării legii într-o societate

democratică. Analiza detaliată a fiecărui caz rămâne crucială pentru asigurarea conformității cu principiile statului de drept.

Condiția cheie pentru autorizarea supravegherii speciale este proporționalitatea. Aceasta necesită o evaluare echilibrată a ingerinței în viața privată în raport cu interesul statului de a combate infracțiunile. De exemplu, în cazul unui furt minor, supravegherea extinsă poate fi considerată excesivă. Proporționalitatea se apreciază în funcție de circumstanțele specifice ale fiecărui caz. De exemplu, localizarea prin mijloace tehnice poate presupune o intruziune mai mică decât supravegherea video a convorbirilor private.

Subsidiaritatea este o altă condiție esențială, indicând că metodele speciale trebuie folosite în subsidiar față de procedeele probatorii obișnuite. Acestea ar trebui să intervină numai când alte mijloace nu pot obține probele necesare, protejând astfel dreptul la viață privată.

Cel de-al patrulea capitol își propune să expună **”procedura încuviințării metodelor speciale de supraveghere”**. Procurorul are rolul de a propune autorizarea metodelor speciale de supraveghere, iar judecătorul de drepturi și libertăți decide asupra acestor propuneri. Propunerea procurorului trebuie să conțină informații esențiale, inclusiv detalii despre măsurile de supraveghere și descrierea probelor susținătoare ale suspiciunii rezonabile. Structura referatului procurorului include istoricul cauzei, analiza faptelor și probele, iar dispozitivul conține solicitările concrete către judecător. Organele de cercetare penală pot formula, de asemenea, propuneri, dar acestea trebuie analizate de procuror în prealabil. Relevanța stadiului anchetei este dată de necesitatea începerii urmăririi penale *in rem*. În concluzie, procesul de autorizare vizează respectarea drepturilor individuale și necesită o abordare atentă a condițiilor și probelor. Judecătorul de drepturi și libertăți desemnat pentru independența sa în procesul penal, examinează propunerile procurorului pentru aprobarea acestor metode. Autorizarea este necesară atunci când se afectează drepturile individuale, iar judecătorul trebuie să decidă în aceeași zi, având în vedere urgența acestor măsuri.

Procurorul prezintă cererea într-o ședință de camera de consiliu, iar judecătorul analizează motivele și emite o încheiere. În cazul aprobării, se eliberează o încheiere și un mandat de supraveghere tehnică, care curpinde informațiile esențiale. Dacă propunerea este respinsă, se emite doar o încheiere motivată, iar o nouă cerere poate fi făcută numai în cazul apariției unor fapte noi. Persoana vătămată poate, de asemenea, solicita astfel de măsuri în privința propriilor conversații, chiar dacă obiectul cauzei nu este reprezentat de o infracțiune din lista de la art. 139 alin.2 C.proc.pen. Cererea motivată este adresată procurorului, care dacă consideră că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege formulează o propunere către judecătorul de drepturi și libertăți. Legiuitorul nu a prevăzut o cale de atac împotriva încheierii judecătorului de drepturi și libertăți

prin care se pronunță asupra propunerii de încuviințare a metodelor speciale de supraveghere.

Judecătorul de drepturi și libertăți decide în camera de consiliu, fără citarea părților și cu participarea obligatorie a procurorului. Propunerea de prelungire poate viza toate, sau numai anumite metode de supraveghere. Pentru a justifica continuarea măsurii, pe lângă condițiile inițiale pentru impunerea supravegherii, trebuie să existe motive temeinice care să justifice prelungire în timp a măsurii. Prelungirea nu poate fi dispusă dacă măsura anterioară a expirat deja. Legiuitorul a restrâns posibilitatea prelungirii măsurilor de supraveghere care au expirat, eliminând opțiunea de prelungire după expirarea acestora.

Procurorul poate autoriza, în circumstanțe excepționale, metodele speciale de supraveghere, o responsabilitate care, de obicei, aparține judecătorului de drepturi și libertăți. În caz de urgență, procurorul poate emite autorizații pentru astfel de supravegheri pentru o perioadă limitată de 48 de ore. Această procedură a fost contestată de unele voci care o consideră neconstituțională, argumentând că procurorul ar trebui să se abțină de la autorizarea unor măsuri care afectează drepturile fundamentale ale persoanei, rolul fiind rezervat exclusiv judecătorului. În ciuda criticilor, susținătorii acestei abordări evidențiază diferențele procedurale și subliniază că procurorul poate acționa în situații urgente, impunând restricții pentru o durată limitată. În plus, în faza de urmărire penală, procurorul are deja atribuții de a dispune măsuri restrictive, cum ar fi reținerea sau măsurile asigurătorii. În ceea ce privește controlul constituționalității, Curtea Constituțională a respins critici care susțineau că procurorul nu oferă suficiente garanții împotriva arbitrarului în autorizarea acestor măsuri. Legislația prevede detaliat motivele emiterii ordonanțelor de autorizare, limitele temporale și obligația procurorului de a informa judecătorul de drepturi și libertăți pentru confirmare. Chiar și la nivel european, într-un caz specific la Ct.E.D.O., unde autorizarea procurorului pentru supravegherea unui doctor a fost contestată, instanța a concluzionat că procedura de autorizare de către procuror respectă dreptul la un proces echitabil și este în concordanță cu un cadru legal previzibil.

În contextul autorizării metodelor speciale de supraveghere, legislația din România stabilește condiții și proceduri similare cu cele reglementate de legislația altor state, precum Italia și Marea Britanie. Autorizarea poate fi efectuată de procuror în situații de urgență, iar procedurile prevăd controlul judiciar ulterior. Urgența este esențială și se justifică prin circumstanțe care pot afecta ancheta, cum ar fi întârzieri semnificative sau pierderea probelor. Termenul de urgență este asociat cu un interval de câteva ore.

Procurorul poate autoriza metodele de supraveghere printr-o ordonanță motivată, cu durată de maxim 48 de ore. Se impune un control judiciar în termen de 24 de ore de la expirarea măsurii dispuse de procuror, pentru confirmarea

măsurii de supraveghere. Procurorul este obligat să formuleze o propunere de confirmare a măsurii, prezentând informații relevante și procesul verbal de redare rezumativă. Judecătorul poate respinge sau confirma măsura, asigurând protecția drepturilor individuale. Confirmarea nu conferă o prezumție absolută de legalitate a probelor. În procesul penal, se precizează că metodele speciale de supraveghere pot fi aprobate pentru cel mult 30 de zile, cu posibilitatea de prelungire. Durata totală nu trebuie să depășească 6 luni, cu excepția supravegherii ambientale în spații private, care este limitată la 120 de zile. Metodele speciale de supraveghere trebuie să respecte cerințe precum natura infracțiunilor, categoriile de persoane, limita de durată, procedura de utilizare a datelor și precauții la comunicarea acestora.

Persoanele juridice sunt, în general, excluse de la supraveghere tehnică, cu excepția măsurii de obținere a datelor privind tranzacțiile financiare, care poate fi dispusă și față de o entitate juridică. Documentul menționează necesitatea individualizării în cuprinsul actelor de autorizare a subiecților prin criterii cunoscute și evidențiază diferențele între metodele speciale de supraveghere și filaj.

Cel de-al cincilea capitol realizează o expunere a procedurii de **”punere în executare a metodelor speciale de supraveghere”**. Punerea în executare este o fază, ulterioară încuviințării metodelor speciale de supraveghere, care presupune administrarea procedurii probator în vederea obținerii de material probatoriu care să stea la baza aflării adevărului în procesul penal. Aceasta faza necesită un cadru legislativ clar și previzibil.

Procedura de punere în executare a metodelor speciale de supraveghere trebuie să ofere garanții împotriva arbitrariului organelor statului, astfel că este necesar ca normele legale să prevadă reguli clare, organele judiciare însărcinate cu desfășurarea procedurii de punere în aplicare, precum și precauțiile care trebuie luate în comunicarea datelor între diversele organe ale statului, împreună cu circumstanțele în care datele interceptate pot sau trebuie să fie șterse sau distruse.

În procesul penal, doar autoritățile judiciare sunt împuternicite să întocmească acte de urmărire penală, iar lucrătorii specializați trebuie să îndeplinească condițiile pentru avizul de poliție judiciară pentru a avea competență în punerea în executare a metodelor speciale de supraveghere. În practică, Direcția de Operațiuni Speciale a Poliției Române, compusă din polițiști specializați, joacă un rol important în executarea eficientă a mandatelor de supraveghere tehnică. Legiuitorul desemnează lucrătorii specializați din poliție ca persoane ce pot fi delegate de procuror cu punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică, concentrându-se pe aspectele tehnice. Necesitatea ca acești lucrători să fie și organe de cercetare penală nu este considerată obligatorie conform opiniei doctrinare și practicii judiciare. În schimb, lucrătorii din Departamentul de

Informații și Protecție Internă nu sunt încadrați ca lucrători specializați ai poliției și nu participă la punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică în procesul penal. Codul de procedură penală din 2014 a extins categoriile de persoane care pot realiza supravegherea tehnică, inclusiv "lucrători specializați din cadrul poliției" și "organe specializate ale statului". Ambiguitatea termenului "organe specializate ale statului" a dus la nulitatea unor acte de punere în executare a mandatelor de supraveghere tehnică. Protocoalele dintre Ministerul Public și Serviciul Român de Informații au fost criticate, generând interpretări divergente în practica judiciară. Curtea Constituțională a constatat că există un conflict constituțional privind aceste protocoale, iar impactul lor asupra probelor obținute prin supraveghere tehnică a fost un intens subiect de dezbatere.

Sintagma "ori de alte organe specializate ale statului" din Codul de procedură penală a fost declarată neconstituțională în privința punerii în executare a mandatului de supraveghere tehnică. Ambiguitatea termenului a generat incertitudine cu privire la entitățile abilitate, afectând principiul clarității și previzibilității în domeniul restrâns al supravegherii tehnice. Recomandarea este să se adopte un limbaj clar și specific în legile privind supravegherea tehnică pentru a evita interpretări divergente și pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale.

Protocolul secret dintre Parchetul Înaltei Curți de Casație și Justiție și Serviciul Român de Informații (SRI), încheiat în 2009, aducea adăugiri la legislație, detaliind procedurile de cooperare și punere în executare a mandatelor de supraveghere tehnică. Curtea Constituțională a constatat un conflict de natura constituțională generat de încheierea unui protocol din 2009 între Ministerul Public, Parlament și Înalta Curte. Protocoalele au fost considerate acte administrative, iar cel din 2009 a afectat politica legislativă și securitatea juridică. Curtea a decis că probele obținute din punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică de către Serviciul Român de Informații sunt nule. Decizia a contribuit la clarificarea practicii judiciare privind excluderea probelor provenite din astfel de mandate.

Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor, creat în 2002, colectează și procesează informații pentru securitate națională și administrează infrastructura ce permite interceptarea conversațiilor telefonice. Accesul la sisteme se face prin protocoale, iar verificările confirmă automatizarea interceptării. Sistemul permite accesul a patru autorități, iar datele sunt protejate conform legii. Intervenția legislativă este necesară pentru clarificarea statutului personalului și protejarea datelor personale. Personalul centrului oferă suport tehnic, dar nu participă direct la punerea în executare a măsurilor de supraveghere. Ordonanța de Urgență a Guvernului 6/2016 a introdus modificări în legislația privind supravegherea tehnică, încercând să acorde Serviciului Român de Informații statutul de organ de cercetare penală specială. Totodată, a fost creat Centrul Național de Interceptare a

Comunicațiilor (C.N.I.C.). Cu toate acestea, o decizie a Curții Constituționale din 2016 a subliniat ambiguitățile și neclaritățile din lege, insistând asupra necesității unui cadru normativ clar și precis pentru supravegherea tehnică. Interpretările divergente ale deciziei au generat dezbateri cu privire la legalitatea probelor obținute prin supraveghere tehnică.

Procesul de selecție a conversațiilor relevante în cadrul supravegherii tehnice este esențial pentru întocmirea documentației legale, respectând jurisprudența și limitând ingerințele în viața privată. Procedurile specifice, precum clasificarea informațiilor și păstrarea datelor relevante, sunt menționate în contextul respectării normelor legale și a drepturilor fundamentale.

Procedurile legale privind întocmirea procesului verbal de consemnare în cazul supravegherii tehnice implică exclusiv procurorul sau organul de cercetare penală, asigurând verificarea legalității mandatului și menționând rezultatele relevante ale activităților de supraveghere. Procesul verbal de redare, esențial în cazul interceptării, nu include toate conversațiile, având o selecție pentru a evita o ingerință excesivă în viața privată cauzată de redarea integrală a conversațiilor și pentru a asigura un proces echitabil. Procedura de selecție, reglementată în legislația actuală, reprezintă o evoluție legislativă menită să protejeze dreptul la viață privată. Contrar opiniei unor autori, această selecție nu este considerată un regres, ci o măsură necesară în contextul respectării drepturilor fundamentale. Certificarea de către procuror a procesului verbal de redare este esențială pentru confirmarea exactității transcrierii și validității acestuia, asigurând respectarea drepturilor părților. Lipsa certificării atrage nulitatea relativă, însă aceasta nu validează procesul verbal în cazul nerespectării dispozițiilor legale, precum punerea corectă în executare a mandatului de supraveghere tehnică.

Codul de Procedură Penală impune o procedură distinctă de conservare a datelor din metodele speciale de supraveghere, activată după soluția definitivă de clasare sau hotărâre judecătorească. Procedura se aplică și în cazul altor soluții judiciare ale organelor. Opinia doctrinară evidențiază o inconsecvență și un vid legislativ, susținând că arhivarea la instanță ar fi mai eficientă, iar procedura de conservare ar trebui uniformizată în cazurile de clasare și renunțare la urmărire penală.

Legislația permite utilizarea datelor din metodele speciale de supraveghere în alte cauze, cu condiția respectării strictelor criterii legale, incluzând legalitatea autorizării și a punerii în executare a supravegherii, precum și relevanța și utilitatea probelor. Procurorul are competența de a dispune utilizarea datelor în alte cauze, iar nerespectarea condițiilor poate duce la anularea probelor. Procedurile specifice trebuie urmate pentru a asigura o aplicare corectă și legală a metodelor speciale de supraveghere. Introducerea articolului 142¹ în Codul de Procedură Penală crează posibilitatea semnării electronice a datelor din supravegherea tehnică, oferind

flexibilitate persoanelor autorizate. Certificatul calificat, furnizat de S.T.S., asigură integritatea informațiilor. Informarea persoanei supravegheate și dreptul la contestare sunt garanții esențiale, iar respectarea termenelor și procedurilor contribuie la protejarea drepturilor fundamentale și echitatea procesului penal.

În cel de-al șaselea capitol, lucrare științifică tratează **”conținutul metodelor speciale de supraveghere”** și realizează o analiză a acțiunilor ce de circumscriu conținutului fiecărei metode speciale de supraveghere.

În acest capitol atenția s-a concentrat pe un aspect extrem de relevant în cadrul acestor investigații, și anume interceptarea comunicațiilor. Au fost abordate atât aspecte legislative, cât și tehnice, inclusiv provocările asociate cu criptarea end-to-end, care pune în imposibilitate interceptarea comunicațiilor prin aplicații de acest tip. În acest capitol a fost realizată o analiză a legislației procesual penale, în urma căreia s-a concluzionat că există o imposibilitate din punct de vedere legislativ, dar și tehnic pentru interceptarea comunicațiilor care folosesc end to end encryption. Statele europene au adoptat noi metode de interceptare a comunicațiilor prin aplicații mobile, cum ar fi Whatsapp, Telegram și Facebook Messenger, reglementând în același timp proceduri legale corespunzătoare. Aceste metode implică utilizarea unor programe informatice denumite "trojan horse", care pot fi instalate discret în dispozitivele mobile, inclusiv telefoane, tablete, laptopuri și chiar televizoare smart. Aceste programe au funcționalități precum activarea microfonului pentru înregistrarea sunetelor, interceptarea traficului de date înainte de criptare, activarea camerei pentru înregistrarea video și înregistrarea tastării. Conform articolului 138 alineatul 2 din Codul de procedură penală, interceptarea comunicațiilor se referă la interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic sau orice alt mijloc de comunicare. Analizând aceste dispoziții legale, se observă că este permisă interceptarea comunicațiilor prin intermediul aplicațiilor mobile precum Whatsapp, Telegram, Facebook Messenger, însă nu este permisă intervenția asupra sistemului informatic care rulează aceste aplicații în vederea instalării unui program de tip "trojan horse".

Diferențele semnificative între interceptare și obținerea datelor de trafic și localizare sunt clar evidențiate. În timp ce interceptarea se concentrează asupra conținutului conversațiilor în timp real, obținerea datelor de trafic și localizare se axează pe informații precum numerele de apel, data și durata apelului, fără a implica accesul la conținutul real al conversațiilor.

Cel de-al șaptelea capitol abordează **”particularități ale metodelor speciale de supraveghere”**, printre care provocarea la probă, supravegherea tehnică în cazul folosirii investigatorilor sub acoperire, valoarea probatorie a probelor obținute din supravegherea tehnică și supravegherea tehnică a raportului dintre avocat și client. În privința provocării la probă în domeniul în domeniul supravegherii tehnice, s-a reținut că dacă provocarea la comiterea unei infracțiuni reprezintă un element de

neloialitate, care poate conduce la încălcarea dreptului la un proces echitabil și la excluderea probelor, iar provocarea la probă are un conținut distinct și nu este, în principiu, incompatibilă cu echitabilitatea procedurii, întrucât urmărește doar probarea activității infracționale, ce a avut loc anterior. În domeniul metodelor speciale de supraveghere, provocarea la probă presupune determinarea unui terț de către organele statului la purtarea unor conversații telefonice sau ambientale cu persoana supravegheată, în vederea obținerii unor înregistrări din care să rezulte dacă a fost desfășurată sau nu o activitate infracțională. Pentru ca provocarea la probă în domeniul metodelor de supraveghere tehnică să fie legală și să nu conducă la vătămarea nepermisă a dreptului la un proces echitabil, este necesar să fie îndeplinite mai multe condiții. În primul rând, trebuie să existe autorizarea legală a metodelor speciale de supraveghere din partea organelor judiciare. Pot fi înregistrate, fără autorizare, conversațiile sau comunicațiile purtate de părți sau alte persoane, dacă participă în mod activ și dacă persoanele care efectuează înregistrarea nu sunt instigate de organele statului.

În dreptul român, protecția raportului dintre avocat și client în cazul supravegherii tehnice se fundamentează pe jurisprudența extinsă a Curții Europene a Drepturilor Omului și este reglementată la nivel național prin articolul 139 alineatul 4 din Codul de procedură penală. Obiectivul principal al acestei protecții suplimentare este asigurarea dreptului la un proces echitabil. Lipsa unei protecții adecvate a comunicării dintre avocat și client poate afecta capacitatea persoanei acuzate de a se exprima liber, având potențialul de a limita sfaturile juridice privind situații concrete. Este esențial să se protejeze secretul profesional al avocatului, asigurându-se o comunicare deschisă și confidențială între avocat și client. Protecția legală se aplică exclusiv raportului dintre avocat și client, indiferent de modul în care avocatul a fost desemnat.

În ceea ce privește supravegherea tehnică, legislația românească nu oferă protecție suplimentară pentru persoanele cu statut special, ci se concentrează pe relația specifică dintre avocat și client. În cadrul legislației române, nu există prevederi speciale pentru protejarea parlamentarilor, magistraților sau a altor categorii speciale în cazul supravegherii tehnice. Cu toate acestea, anumite protecții în privința supravegherii tehnice sunt furnizate doar în conformitate cu acorduri internaționale la care România este parte, persoanelor care se bucură de imunitate diplomatică.

În cel de-al optulea capitol ne-am propus să evidențiem modalitatea în care se realizează *"cooperarea internațională în domeniul supravegherii tehnice"*. Evoluția mijloacelor tehnice în domeniul comunicațiilor permite interceptarea convorbirilor telefonice, autorizate de autoritățile judiciare dintr-un stat, chiar și atunci când subiectul supus măsurii călătorește pe teritoriul altui stat, fără a necesita asistență tehnică din partea acestuia. În ipoteza în care măsura de supraveghere tehnică a interceptării unei persoane este dispusă pe teritoriul unui

stat membru în calitate de măsură de anchetă, iar acea persoană călătorește pe teritoriul României, iar interceptarea este posibilă a fi realizată fără a necesita asistență tehnică din partea autorităților naționale, apare obligația de notificare. În România, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este autoritatea desemnată să primească notificările, atunci când persoana vizată de măsura de interceptarea a conversațiilor telefonice autorizată de o autoritate judiciară dintr-un alt stat, se află pe teritoriul României. După primire, se efectuează un examen pentru a verifica dacă măsura ar fi fost autorizată într-o cauză similară aflată pe rolul organelor judiciare naționale. Chiar dacă măsura a fost autorizată în alt stat conform legii, se face un nou examen pentru a verifica îndeplinirea condițiilor legale. Dacă măsura nu ar fi fost autorizată într-o cauză similară în România, Parchetul notifică statul emitent că interceptarea nu mai poate fi realizată, iar materialele deja interceptate pe teritoriul României nu pot fi utilizate, sau pot fi utilizate doar în anumite condiții. Desemnarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ca autoritate competentă este considerată neinspirată, deoarece procurorii din această unitate nu sunt suficient de autonomi față de puterea politică.

Acest capitol a evidențiat utilizarea comisiei rogatorii internaționale pentru colaborarea în domeniul penal între statele care nu sunt supuse Directivei 2014/41/UE. Această formă de cooperare acoperă și asistența tehnică pentru interceptarea convorbirilor telefonice, chiar dacă nu este anume menționată. Cererile de comisie rogatorie pot fi direcționate către autoritățile române atunci când este necesar sprijin tehnic pentru interceptarea comunicărilor. Aceste cereri trebuie să ofere detalii despre autorizarea măsurii de interceptare, inclusiv durata și aspecte tehnice, și, în cazul în care subiectul interceptării se află în România, să includă o descriere a faptelor pentru evaluarea legalității măsurii. Pe de altă parte, autoritățile române pot solicita asistență tehnică de la alte state pentru interceptarea convorbirilor unor persoane aflate în afara teritoriului român. Colaborarea se bazează pe schimbul de informații și asistența reciprocă între autoritățile judiciare.

Cel de-a nouălea capitol își propune să expună modalitatea în care se realizează ***”supravegherea persoanelor în domeniul securității naționale.”*** Obiectivul principal al acestei secțiuni din lucrarea de doctorat este *să analizeze și să ofere o perspectivă detaliată asupra măsurilor utilizate de organele de informații pentru protejarea securității naționale în România.* În acest mod se urmărește înțelegerea cadrului în care aceste măsuri pot afecta drepturile fundamentale ale indivizilor și cum sunt reglementate aceste activități în cadrul legislației naționale.

O primă metodă de cercetare este analiză documentară: Examinarea legislației existente referitoare la securitatea națională și activitățile organelor de informații pentru a identifica reglementările și procedurile existente. De asemenea a fost folosită compararea legislațiilor din alte țări referitoare la securitatea

națională și restrângerea drepturilor fundamentale pentru a identifica bune practici și lecții învățate.

Protejarea securității naționale a statului este un deziderat al fiecărui stat, iar pentru atingerea acestuia organele de informații trebuie să aibă la dispoziție o paletă largă de măsuri pentru descoperirea amenințărilor la adresa securității naționale a României. Aceste măsuri, care au ca scop principal culegerea de informații, pentru a fi eficiente, implică adesea restrângerea drepturilor fundamentale ale persoanelor. Culegerea de informații este o activitate sensibilă, care se desfășoară în condiții de clandestinitate, pentru a nu dezvălui identitatea surselor și pentru a permite înlăturarea amenințărilor la adresa securității naționale.

Activitățile specifice culegerii de informații pot fi desfășurate numai atunci când există o amenințare la adresa securității naționale, iar măsurile sunt necesare pentru descoperirea, prevenirea sau combaterea riscurilor la adresa securității naționale. Noțiunea de amenințare la securitatea națională nu este lăsată la libera interpretare a instituțiilor statului, ci legiuitorul a definit la art. 3 din Legea 51/1991 toate situațiile în care se consideră că există o amenințare la adresa acesteia. Procesul de autorizare a activităților specifice culegerii de informații care pot afecta drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor în cadrul procedurii penale în România este riguros și bine definit. Aceasta implică multiple etape care asigură o participare a organelor judiciare în procesul de autorizare, garantând astfel un nivel suplimentar de protecție a drepturilor individuale. Procedura este clar reglementată de Legea 51/1991 privind securitatea națională a României, oferind un cadru legislativ previzibil și accesibil.

Organele de informații, precum Serviciul de Informații Externe, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Protecție și Pază, Direcția Generală de Informații din cadrul Ministerului Apărării Naționale și Direcția Generală de Protecție Internă din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, sunt responsabile pentru inițierea cererilor de autorizare. Procurorii desemnați de procurorul general examinează legalitatea și temeinicia acestor cereri într-un termen limitat, iar procurorul general decide asupra propunerii de autorizare.

Ulterior, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție are responsabilitatea de a examina și autoriza cererea de autorizare, asigurându-se că drepturile fundamentale ale persoanelor vizate sunt protejate. Procedura prevede un control judiciar continuu asupra activităților specifice culegerii de informații, garantând o supraveghere judiciară eficientă.

Utilizarea înregistrărilor rezultate din aceste activități în procesul penal este supusă unor condiții stricte, iar nerespectarea acestora poate duce la sancțiuni, inclusiv nulitatea actelor de autorizare sau punere în executare. Înalta Curte de Casație și Justiție are competența de a soluționa contestații privind legalitatea înregistrărilor, asigurând un mecanism eficient de control judiciar.

În ansamblu, sistemul asigură un echilibru între necesitatea colectării de informații pentru protejarea securității naționale, pe de o parte și respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, pe de altă parte. Procedura este concepută pentru a preveni arbitrariul și pentru a asigura transparență și responsabilitate în utilizarea acestor măsuri specifice.

III. Concluzii și propuneri de lege ferenda

Legislația română care reglementează procedeele probatorii - metodele speciale de supraveghere, reprezintă o lege clară și previzibilă, în sensul autonom dat de jurisprudența Ct.E.D.O.¹ Legislația este suficient de detaliată, prevede că procedeele probatorii pot fi autorizate doar într-un cadru procesual, condițiile de autorizate ce trebuie a fi îndeplinite pentru autorizarea acestora, modalitatea de punere în executare, de conservare, arhivare și distrugere a materialelor rezultate din metodele speciale de supraveghere. Capitolul IV din Titlul VI, "Metode speciale de supraveghere sau cercetare" din Codul de procedură penală cuprinde dispoziții legale de calitate, care descriu amănunțit condițiile de autorizare a metodelor speciale de supraveghere, conținutul acestora, precum și modalitatea de punere în executare. De la momentul intrării în vigoare a Codului de procedură penală², Curtea Constituțională a sancționat de trei ori legislația care reglementează metodele speciale de supraveghere și a pronunțat o decizie prin care a constatat existența unui conflict de natură constituțională. Ultima actualizare a legislației în domeniu a avut loc prin adoptarea Legii 201 din 2023, publicată Monitorul Oficial nr. 618 din 06 iulie 2023 prin care s-a realizat punerea în acord a legislației cu Deciziile Curții Constituționale 244/2017 și 55/2020. Prin această actualizare a fost reglementată procedura folosirii înregistrărilor obținute din activități, precum și o cale de atac împotriva măsurilor de supraveghere tehnică. Este de apreciat intervenția legiuitorului, chiar dacă s-a produs la mai bine de 3 ani de la pronunțarea deciziei instanței de contencios constituțional. Actualizarea legislației permite o mai bună respectare a drepturilor persoanelor supravegheate și oferă mecanisme eficiente care să permită remedierea încălcărilor dispozițiilor legale și excluderea materialelor rezultate din metode speciale de supraveghere autorizate sau puse în executare fără respectarea dispozițiilor legale.

În procesul de legiferare a dispozițiilor legale care reglementează metodele speciale de supraveghere, legiuitorul trebuie să pună în balanță pe de o parte interesul statului de a folosi instrumente performante și eficiente de investigare a infracțiunilor, precum și necesitatea asigurării unei protecții eficiente a dreptului

¹ Cauza Klass și alții împotriva Germaniei, hotărâre din 06 septembrie 1978.

² Legea 135/2010, publicat în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010, în vigoare de la 01.02.2014.

la viață privată. Procesul de punere în balanță este dificil, întrucât creșterea eficienței metodelor speciale de supraveghere, presupune implicit o ingerință mai accentuată în dreptul la viață privată, iar reglementarea unor garanții suplimentare pentru o protecție suplimentară a dreptului la viață privată implică autorizarea cu mai multă dificultate a metodelor speciale de supraveghere. Cu toate acestea, în urma cercetării științifice, formulăm câteva propuneri de îmbunătățire a legislației, care au ca scop atât îmbunătățirea caracterului efectiv al metodelor speciale de supraveghere și obținerea unor probe apte să contribuie la aflarea adevărului, cât și instituirea unor noi mecanisme de apărare a dreptului la viață privată,.

În urma cercetării științifice, am identificat dificultățile cu care se confruntă organele de anchetă în investigarea cauzelor complexe, din cauza imposibilității interceptării conversațiilor care se poartă prin aplicațiile instalate pe sistemele informatice și care folosesc tehnologia *end-to-end encryption*.

Tehnologia în domeniul telecomunicațiilor a evoluat cu rapiditate. Linia telefonică clasică e de domeniul trecutului, în centrul acestei evoluții tehnologice fiind smartphone-ul: telefonul mobil, care are o capacitate de calcul excepțională și a devenit un fel de personal computer. Având în vedere evoluția tehnologică și mecanismele de interceptare a comunicațiilor purtate prin intermediul acestor telefoane mobile trebuie să cunoască o evoluție corelativă. În prezent, comunicațiile purtate prin intermediul aplicațiilor care folosesc *end-to-end encryption*, instalate pe sistemele informatice smartphone, laptop, personal computer, smartwatch etc., nu pot fi interceptate de organele statului. Imposibilitatea de a le intercepta se datorează atât unor lacune legislative, cât și a lipsei de mijloace tehnice.

Metoda specială de supraveghere prevăzută la art. 138 ali.1 lit. a din C.proc.pen – interceptarea convorbirilor și comunicațiilor, în aparență permite interceptarea oricăror comunicări purtate prin orice mijloc de comunicare. În această categorie ar intra inclusiv comunicațiile purtate prin telefon, sistem informatic, smartphone, laptop, smartwatch, smart-tv etc. Cu toate acestea, pentru a interceptarea comunicațiilor purtate prin intermediul aplicațiilor care folosesc *end-to-end encryption*, este nevoie de instalarea în prealabil a unui malware de tip virus trojan pe sistemul informatic respectiv. Această acțiune prealabilă de instalare a unui malware de tip virus trojan nu intră în conținutul ”interceptării comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare”, care presupune numai acțiuni de interceptare, acces, monitorizare, colectare sau înregistrare a comunicărilor realizate printr-un mijloc de comunicare. În consecință, întrucât măsura de supraveghere tehnică nu permite acțiunea prealabilă de instalare a unui malware de tip virus trojan, prin intermediul acesteia nu pot fi interceptate comunicațiile purtate prin intermediul aplicațiilor care folosesc sistemul *end-to-end encryption* și care sunt instalate pe sistemele informatice.

Din punct de vedere tehnic, interceptarea unor astfel de comunicații este posibilă prin instalarea de la distanță în dispozitivul țintă, în mod clandestin, de pildă prin trimiterea unui mail, sms, sau a unor actualizări de aplicații care să conțină un malware de tip virus troian. Acești malware de tip virus troian care oferă acces la microfon și la camera foto a sistemului informatic și realizează înregistrări video și audio în secret, se numesc captatori informatici sau agenți intruzivi.

Prin metoda de cercetare comparativă am identificat în legislația din Italia, metoda specială de supraveghere "*captatorul informatic*", procedeu probator ce poate fi folosit doar în cazul unor infracțiuni grave și care este un instrument de anchetă ce ajută obținerea de material probator ce reflectă adevărul. Din punct de vedere al conținutului, captatorul informatic permite accesarea și activarea camerei, microfonului și ecranului unui sistem informatic pentru a accesa și înregistra atât convorbirile de la distanță ce sunt purtate prin intermediul sistemului informatic, cât și comunicațiile ce au loc între persoane prezente în mediul ambiental. Metoda specială de supraveghere este una eficientă în obținerea de material probator, dar presupune o ingerință accentuată în dreptul la viața privată, prin intermediul acesteia fiind obținute inclusiv înregistrări video sau audio ale unor conversații ori activități ce au loc în intimitatea unor spații private. Din punctul nostru de vedere, misiunea legiuitorului este una dificilă, dacă alege să reglementeze o astfel de metodă specială de supraveghere eficientă în aflarea adevărului, întrucât în același timp cu reglementarea măsurii de supraveghere trebuie să fie legiferate garanții pentru a evita arbitrariul în viața privată și pentru a menține un echilibru între interesul organelor de anchetă de a afla adevărul în cauza penală și ingerința produsă vieții private a persoanei supravegheate prin autorizarea acestei metode speciale de supraveghere în procesul penal.

În urma cercetării științifice, concluzionăm că se impune reglementarea legislativă și în România a unei noi metode speciale de supraveghere asemănătoare "*captatorului informatic*", pentru a putea folosi în procesul penal în vederea aflării adevărului a conversațiilor purtate prin intermediul aplicațiilor mobile care folosesc *end to end encryption*, având în vedere că o parte considerabilă din comunicări se poartă prin astfel de aplicații, de tip Telegram, Whatsapp, Facebook Messenger, Signal, Viber, Skype etc.

Din punct de vedere al conținutului, o astfel de metodă specială de supraveghere, ar putea realiza și capta înregistrări video sau audio, prin accesarea microfonului și camerei sistemului informatic. Acest mod de supraveghere ar putea fi posibil din punct de vedere tehnic, prin instalarea de la distanță a unui virus tip trojan³, care accesează în fundal camera și microfonul sistemului informatic,

³ Un virus troian este un virus care este downloadat într-un sistem informatic sub forma unui program legitim. Virusul conține un cod malware care permite apoi accesarea softurilor care rulează pe acel sistem

realizează înregistrări audio și video pe care le expediază organelor care pun în executare mandatul de supraveghere tehnică. Metoda specială de supraveghere ar putea obține înregistrări video și audio ale conversațiilor purtate de persoana supravegheată și ale acțiunilor acesteia, atât în spații publice, cât și în spații private, chiar și atunci când sistemul informatic (*telefon mobil, tabletă, laptop, personal computer, smartwatch etc.*) nu este utilizat de persoana supravegheată, fiind suficient ca acesta să se afle în proximitatea acesteia. O astfel de metodă specială de supraveghere, care să permită accesarea microfonului și camerei sistemului informatic de la distanță în vederea realizării de înregistrări video și audio, ar presupune o ingerință mai accentuată în dreptul la viață privată decât metodele speciale de supraveghere reglementate în prezent de Codul de procedură penală.

Apreciem că această nouă metodă specială de supraveghere ar trebuie reglementată separat de celelalte metode enunțate de art. 138 C.proc.pen., întrucât condițiile de autorizare ale acestei noi metode de supraveghere mai intruzive, ar trebui să fie mai aspre decât cele care este necesar a fi îndeplinite pentru autorizarea metodelor speciale de supraveghere reglementate la art. 138 alin. 1 lit. a-d din C.proc.pen. Propunem introducerea unui nou articol 138 indice 1 C.proc.pen cu titlul "Captatorul informatic" cu următorul conținut:

Art. 138¹ Captatorul informatic

(1) Constituie metodă specială de supraveghere, alături de cele reglementate la art. 138 alin 1 lit. a-d, captatorul informatic.

(2) Prin captator informatic se înțelege inserarea unui captator informatic într-un dispozitiv electronic care să permită accesarea datelor informatice prelucrate de dispozitiv și realizarea unor copii, precum și accesarea microfonului, camerei și ecranului dispozitivului în vederea monitorizării, colectării sau înregistrării comunicațiilor efectuate, precum și pentru a observa sau înregistra conversațiile purtate în mediu ambiental, mișcărilor sau activităților persoanelor.

(3) Captatorul informatic se autorizează de judecătorul de drepturi și libertăți pe o durată de cel mult 30 de zile, atunci când există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, infracțiunilor la regimul privind substanțele dopante, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunilor privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor

informatic – definiție preluată de pe site-ul <https://www.fortinet.com/resources/cyberglossary/trojan-horse-virus#:~:text=What%20Is%20a%20Trojan%20Horse%20Virus%3F,system%20access%20with%20their%20software.> <https://www.fortinet.com/resources/cyberglossary/trojan-horse-virus#:~:text=What%20Is%20a%20Trojan%20Horse%20Virus%3F,system%20access%20with%20their%20software.>, accesat la data de 15.11.2023

explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede, timbre sau de alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, de evaziune fiscală, în cazul infracțiunilor de corupție și al infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare și sunt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute la art. 139 alin. 1 lit. b și c.

(4) Măsura de supraveghere a captatorului informatic poate fi prelungită, pentru motive temeinic justificate, de către judecătorul de drepturi și libertăți, la cererea motivată a procurorului, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 139, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile.

(5) Durata totală a măsurii captatorului informatic, cu privire la aceeași persoană și aceeași faptă, nu poate depăși, în aceeași cauză 120 de zile.

Măsura de supraveghere a captatorului informatic se realizează prin mijloace tehnice, astfel că aceasta ar trebui să intre în categoria măsurilor de supraveghere tehnică. Pentru extinderea sferei măsurilor de supraveghere tehnică și pentru ca măsura captatorului informatic să aibă o procedură unitară de autorizate, asemenea celorlalte măsuri de supraveghere tehnică, se impune modificarea art. 138 alin.13 din C.proc.pen., pentru care propunem următorul conținut: *(13) Prin supraveghere tehnică se înțelege utilizarea uneia dintre metodele prevăzute la alin. (1) lit. a) -d) sau a celei prevăzute la art. 138 indice 1.*

În ceea ce privește condițiile de autorizare a măsurii, propunerea noastră este ca această metodă specială de supraveghere, care presupune cea mai accentuată ingerință în dreptul la viață privată să fie autorizată numai atunci când există o suspiciune privind o infracțiune de o gravitate sporită anume nominalizată de legiuitor, sau cu o limită de pedeapsă de 7 ani sau mai mare, nu în cazul tuturor infracțiunilor prevăzute în lista prev. la art. 139 alin.2 C.proc.pen.

De asemenea, apreciem că această metodă specială de supraveghere ar trebui să aibă o durată totală de autorizare mai mică decât celelalte metodelor speciale de supraveghere, având în vedere gradul mai ridicat de intruziune al acesteia. Considerăm ca ar fi oportun limitarea duratei totale a captatorului informatic la 120 zile, la fel ca măsura supravegherii video audio și prin fotografiere în spații private, a cărei durată totală nu poate depăși 120 de zile în aceeași cauză, cu privire la aceeași persoană și aceeași faptă penală. S-ar impune această soluție, întrucât există o oarecare similaritate între cele două măsuri, în sensul că ambele presupun o ingerință mai ridicată în viața privată, întrucât pot surprinde conversații și activități ce se desfășoară în intimitatea spațiilor private.

Orice proces de eficientizare a metodelor speciale de supraveghere trebuie contrabalansat prin instituirea unor garanții împotriva ingerințelor arbitrare, precum și a unor modalități de contestare a încălcării dispozițiilor legale care reglementează garanțiile instituite prin lege pentru protejarea libertăților fundamentale. Lista infracțiunilor pentru care ar putea fi autorizată această metodă specială de supraveghere ar trebui restrânsă. Apreciem că această metodă specială de supraveghere, ar trebui utilizată numai în cazuri excepționale, atunci când există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni foarte grave, cu limita de pedeapsă de 7 ani sau mai mare și nu în cazul tuturor infracțiunilor prevăzute la art. 139 alin.2 C.proc.pen. sau pentru care legea prevede o pedeapsă de 5 ani sau mai mare. Subliniem că această metodă specială de supraveghere – *captatorul informatic* – ar reprezenta un instrument prețios pentru organele de anchetă, care ar putea proba activități infracționale grave și complexe, care aduc atingere bunului mers al societății și ar satisface scopul procesului penal de a trage la răspundere penală persoanele vinovate de săvârșirea unor infracțiuni și în același timp ar garanta dreptul la un proces echitabil al persoanelor vătămate.

De asemenea, în cadrul cercetării științifice am identificat o serie de modalități de îmbunătățire a garanțiilor oferite împotriva arbitrariului organelor statului, prin reglementarea unei insule de contradictorialitate în procedura de selecție. Metodele speciale de supraveghere conduc la obținerea unor probe care cuprind aspecte referitoare la cele mai intime manifestări ale vieții private. Chiar dacă nu pot controla aspectele surprinse de metodele speciale de supraveghere, apreciez că în procesul de selecție a materialelor relevante care vor fi depuse la dosarul cauzei, organele judiciare trebuie să realizeze un examen real și serios. În prezent procesul de selecție presupune selectarea datelor care privesc fapta pentru care s-a dispus începerea urmăririi penale sau a identificării ori localizării persoanelor și materializarea acestora în conținutul unui proces-verbal ce se atașează la dosarul cauzei, precum și arhivarea la sediul parchetului, în locuri speciale cu asigurarea confidențialității, a datelor care nu privesc fapta ce face obiectul cauzei sau care nu contribuie la identificarea sau localizarea persoanelor. Acest proces este în competența exclusivă a organelor judiciare ce pun în executare metodele speciale de supraveghere. Metodele speciale de supraveghere sunt caracterizate de confidențialitate doar în faza de autorizare și punere în executare, pentru a putea fi obținute mijloace de probatorii fiabile și apte de a conduce la aflarea adevărului. După finalizarea fazei de punere în executare a metodelor speciale de supraveghere, caracterul confidențial încetează, iar persoanele supravegheate sunt informate despre măsurile de supraveghere. Ulterior informării persoanei supravegheate, apreciem că ar fi oportună reglementarea unei insule de contradictorialitate în procedura de selecție, întrucât implicarea persoanei supravegheate în procesul de selecție ar conduce la realizarea unei selecții reale și

depunerea la dosarul cauzei doar a materialelor relevante. Realizarea unei selecții reale a materialelor relevante și arhivarea la sediul parchetelor a tuturor celorlalte date, ar estompa din ingerința în dreptul la viață privată.

Propunem ca după realizarea procesului de selecție, actorul principal în punerea în executare a metodelor speciale de supraveghere – procurorul, să trimită procesul verbal de selecție persoanei supravegheate. În urma notificării, persoana supravegheată ar putea să consulte toate materialele rezultate din punerea în executare a metodelor speciale de supraveghere și să conteste modalitatea de selecție a acestora la judecătorul de drepturi și libertăți. În fața judecătorului de drepturi și libertăți se va desfășura o procedură contradictorie, cu participarea procurorului și a persoanei supravegheate, în baza căreia judecătorul de drepturi și libertăți va decide ce materiale vor fi arhivate și care vor fi atașate la dosarul cauzei.

Având în vedere aspectele menționate mai sus, propun introducerea unui nou articol 143¹ în Codul de procedură penală, cu următorul conținut:

Art.143¹ Procesul de selecție a materialelor relevante

(1) În urma realizării selecției materialelor relevante, organele de urmărire penală întocmesc un proces-verbal, ce va fi trimis persoanei supravegheate.

(2) În termen de 5 zile de la primirea procesului verbal de selecție, persoana supravegheată poate solicita consultarea tuturor materialelor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică desfășurată împotriva sa.

(3) Persoana supravegheată poate formula plângere împotriva modalității de realizare a selecției și să solicite includerea unor alte materiale în categoria materialelor relevante, sau excluderea din această categorie a materialelor care conțin date ce nu au legătură cu fapta ce face obiectul cauzei, ori nu conduc la localizarea sau identificarea unor persoane.

(4) Termenul de exercitare a plângerii este de 10 zile și curge, după caz:

a) de la expirarea termenului de formulare a cererii de consultare a materialelor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică, dacă nu a fost formulată o astfel de cerere;

b) de la termenul fixat de procuror pentru consultarea tuturor materialelor rezultate din activitatea de supraveghere

(5) Plângerea se adresează judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

(6) Plângerea greșit îndreptată se trimite pe cale administrativă instanței competente și se consideră valabilă dacă a fost introdusă în termen la organul judiciar incompetent.

(7) Plângerea se soluționează în camera de consiliu în termen de 3 zile de la înregistrare, cu participarea procurorului și cu citarea petentului.

(8) Judecătorul de drepturi și libertăți verifică modalitatea de realizare a selecției materialelor, pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă.

(9) Judecătorul de drepturi și libertăți se pronunță în camera de consiliu, prin încheiere motivată, care nu este supusă niciunei căi de atac, putând dispune următoarele soluții:

a) respinge plângerea ca inadmisibilă dacă este formulată cu încălcarea alin. (1), ca tardivă dacă este formulată cu încălcarea alin. (4) sau ca neîntemeiată;

b) admite plângerea și constată că toate sau o parte din materialele contestate nu au legătură cu obiectul cauzei sau nu contribuie la localizarea sau identificarea persoanelor. În cazul admiterii plângerii, judecătorul dispune arhivarea materialelor la sediul parchetului, în locuri speciale, cu asigurarea confidențialității.

Apreciem că în ipoteza reglementării unei proceduri de contradictorialitate în selecția materialelor relevante rezultate din activitățile de supraveghere tehnică, ce vor fi păstrate la dosarul cauzei, va exista o garanție suplimentară că la dosarul cauzei nu vor fi atașate materiale care privesc doar aspecte din viața privată a persoanei, fără a fi relevante pentru soluționarea cauzei. În legislația altor state, există această insulă de contradictorialitate în procesul de selecție a materialelor rezultate. De pildă, legislația procesual penală din Italia⁴ prevede o selecție a materialelor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică în trei pași. Primul pas presupune o selecție de materiale realizată de poliția judiciară, care apreciază care sunt conversațiile telefonice interceptate ce vor fi transcrise în procese verbale, chiar și parțial. Scopul acestei pre-selecții polițienești este protecția dreptului vieții private, întrucât în caz de redare în cuprinsul unor procese verbale de tuturor conversațiilor, este mai dificil de păstrat confidențialitatea acestora, deoarece hârtia poate circula mai repede și mai ușor decât o înregistrare. Al doilea pas este realizarea unei selecții de Ministerul Public, care decide care sunt materialele relevante pentru soluționarea cauzei. Ministerul Public își poate însuși complet modul de realizare a selecției de către poliția judiciară, sau poate solicita transcrierea și a altor conversații relevante sau arhivarea unor materiale care cuprind conversații ce au fost transcrise de poliția judiciară și care nu au legătură cu obiectul cauzei. Cel de-al treilea pas reprezintă realizarea unei selecții de către judecător, cu participarea avocatului apărării. La finalizarea celui de-al doilea pas, Ministerul Public depune la avocații apărării documente care atestă modul de realizare a selecției. Aceștia au de îndată dreptul de a examina materialele rezultate din activitatea de supraveghere tehnică. În termen de 10 zile, avocații apărării au dreptul de a formula o solicitare judecătorului, de a include sau

⁴ Teresa Bene în *L intercettazione di comunicazioni*, op.cit., p.145

de a exclude materiale nerelevante pentru soluționarea cauzei. Judecătorul stabilește un termen în camera de consiliu, la care participă Ministerul Public și avocatul apărării și decide prin încheiere definitivă.

În final, subliniem că o reglementare de către legiuitorul român a unei proceduri contradictorii în procesul de selecție a materialelor relevante pentru soluționarea cauzei rezultate dintr-o activitate de supraveghere tehnică, ar constitui o garanție suplimentară pentru protecția efectivă a dreptului la viață privată.

O altă concluzie pe care o putem formula în urma cercetării științifice se referă la faptul că, în anumite situații, în domeniul metodelor speciale de supraveghere, este necesar a fi consolidat rolul judecătorului de drepturi și libertăți. De pildă, după încetarea măsurii de supraveghere, fie prin ajungere la termen⁵, fie prin dispunerea încetării de procuror înainte de expirarea termenului⁶, atunci când nu mai există temeiurile care au justificat măsura, procurorul are obligația de a informa judecătorul de drepturi și libertăți. În urma informării, judecătorul de drepturi și libertăți nu poate dispune nicio măsură, în actuala reglementare, rolul său fiind decorativ. Judecătorul de drepturi și libertăți exercită în faza de urmărire penală funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor, astfel că nu se i se poate atribui acestuia o funcționalitate fără nicio eficiență. Informarea judecătorului de drepturi și libertăți, fără ca acest actor judiciar să aibă posibilitatea de a dispune nicio măsură prin care să cenzureze o eventuală încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale este inefficientă. Apreciem că se impune o intervenție a legiuitorului, fie pentru a abroga articolele de lege care stipulează obligația procurorului de informare a judecătorului de drepturi și libertăți în situațiile anterior menționate, care este superfluă în lipsa reglementării unor măsuri ce pot fi dispuse de judecătorul de drepturi și libertăți, fie pentru a reglementa măsurile ce pot fi dispuse de acest judecător în urma informării. De asemenea o situație similară o întâlnim atunci când sunt supravegheate conversațiile dintre persoana supravegheată și avocat, iar procurorul dispune distrugerea probelor obținute și informarea judecătorului de drepturi și libertăți. În această situație judecătorul de drepturi și libertăți poate dispune totuși o măsură, respectiv are posibilitatea de a aprecia asupra informării avocatului.

Apreciem că în aceste situații ar fi ideal ca judecătorul de drepturi și libertăți să aibă posibilitatea de a demara o procedură, la care să participe și persoana supravegheată, pentru verificarea legalității materialelor rezultate din punerea în executare a metodelor speciale de supraveghere, fără a mai fi necesar ca măsura

⁵ Art. 143 alin. 5 din C.proc.pen.

⁶ Art. 142 alin. 4 din C.proc.pen.

de supraveghere sau materialele rezultate din punerea în executare a acesteia să fie contestate de persoana supravegheată.

O altă garanție pentru a evita arbitrariul în domeniul metodelor speciale de supraveghere ar fi reglementarea prin lege a statutului Centrului Național de Interceptare a Comunicațiilor. Această instituție a fost creată printr-o hotărâre a Consiliului Suprem de Apărare a Țării⁷ în anul 2002. Singura mențiune într-un act normativ despre Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor este în cuprinsul Ordonanței de Urgență nr. 6 din 11 martie 2016,⁸ care o desemnează ca autoritate din cadrul Serviciului Român de Informații cu rolul de a asigura acces organelor de urmărire penală la sistemele tehnice în scopul punerii în executare a interceptării comunicațiilor, ori a oricărui tip de comunicare la distanță.

Din cuprinsul acestui articol se concluzionează că Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor, structură din cadrul Serviciului Român de Informații, este autoritatea care administrează și are în posesie sistemele tehnice prin care se interceptează comunicațiile telefonice sau orice tip de comunicare la distanță. Având în vedere rolul important al acestei structuri în faza de punere în executare a metodelor speciale de supraveghere, apreciem că ar fi necesară reglementarea statutului și a modului de organizare a acestei structuri prin legislație primară. În ipoteza consolidării statutului și a organizării transparente prin lege a Centrului Național de Interceptare a Comunicațiilor, ar putea fi evitate orice ingerințe în punerea în executare a metodelor speciale de supraveghere. Apreciem că Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor trebuie să se bucure de autonomie în raport cu orice altă instituție a statului, dar în același timp este necesar să fie reglementată prin lege o schemă de control periodic a acestei instituții, control care să fie exercitat de sistemul judiciar.

O altă garanție suplimentară în domeniul metodelor speciale de supraveghere, ar putea consta în informarea publicului cu privire la fenomenul supravegherii prin intermediul metodelor speciale de supraveghere în cauzele penale. Din punctul nostru de vedere ar fi oportun ca anual, procurorul general al României să prezinte un raport public, prin care să prezinte date statistice în legătură cu metodele speciale de supraveghere autorizate în cursul unui an. Această informare nu ar trebui să vizeze conținutul interceptărilor autorizate în cauzele aflate pe rolul organelor judiciare, ci doar numărul total de autorizări a metodelor speciale de supraveghere pe parcursul unui an de zile.

⁷ *PROTOCOL privind cooperarea între Serviciul Român de Informații și Ministerul Public pentru stabilirea condițiilor concrete de acces la sisteme tehnice ale Centrului Național de Interceptare a Comunicațiilor*, disponibil pe https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/PROTOCOALE/protocol_privind_cooperarea_intre_sri_si_ministerul_public_privind_conditiile_de_acces_la_centrul_national_de_interceptare_a_comunicatiilor.pdf, accesat la 4 decembrie 2023.

⁸ Art. IV din O.G. 6/2016, publicată în Monitorul Oficial nr. 190 din 14 martie 2016

Apreciem că un model de legislație în acest domeniu ar fi Codul de procedură penală al Canadei care la paragraful 195(3)(b) prevede că anual va fi întocmit un raport care să cuprindă o evaluare generală a importanței comunicațiilor private pentru investigare, detectarea, prevenirea și urmărirea penală a infracțiunilor în Canada. Rapoartele anuale privind utilizarea supravegherii electronice sunt disponibile online⁹ cuprind mai multe secțiuni, respectiv introducerea, datele statistice privind numărul de autorizări a supravegherii electronice, perioada de autorizarea, infracțiunile specificate în cadrul autorizărilor, tipul de metode de interceptare autorizate, informarea persoanelor supravegheate și numărul de cauze având ca obiect interceptarea ilegală a persoanelor.

În urma cercetării științifice am observat în domeniul metodelor speciale de supraveghere și o omisiune a legiuitorului de a reglementa conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică, atunci când se dispune o soluție de renunțate la urmărirea penală. În cuprinsul articolului 146 din Codul de procedură penală este reglementată modalitatea de conservare a materialelor rezultate din supravegherea tehnică, atunci când se dispune o soluție de clasare de către procuror, sau dacă instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare, renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicarea pedepsei, de achitare ori încetare a procesului penal. Chiar dacă pot fi identificate foarte puține situații în care sunt folosite metodele speciale de supraveghere și ulterior se dispune o soluție de renunțare la urmărirea penală, apreciem că legiuitorul trebuie să reglementeze o modalitate de arhivare a materialelor rezultate din metodele speciale de supraveghere. În cazul renunțării la urmărirea penală, metodele speciale de supraveghere sunt folosite atunci când cauza are ca obiect o infracțiune gravă nominalizată de legiuitor în lista prevăzută la art. 139 alin.2 C.proc.pen. ori în cazul infracțiunilor pentru care este prevăzută pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare, astfel că este greu de imaginat că nu va exista un interes public pentru urmărirea faptei, condiție pentru dispunerea unei soluții de renunțare la urmărirea penală. Cu toate acestea, având în vedere că renunțarea la urmărirea penală se poate dispune în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 7 ani, teoretic această soluție poate fi dispusă chiar și în cauzele în care au fost folosite metodele speciale de supraveghere.

În consecință propunem modificarea articolului 146 alin.1 din C.proc.pen., fapt pentru care propunem următorul conținut:

Articolul 146 Conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică

⁹ <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/2022-nnl-rprt-lctrnc-srvllnc/index-en.aspx>, link accesat la data de 04.12.2023

(1) *Dacă în cauză s-a dispus o soluție de clasare, împotriva căreia nu a fost formulată plângere în termenul legal prevăzut la art. 340 sau plângerea a fost respinsă, ori o soluție de renunțare la urmărirea penală, confirmată de judecătorul de cameră preliminară, procurorul înștiințează de îndată despre aceasta pe judecătorul de drepturi și libertăți.*

(2) *Judecătorul de drepturi și libertăți dispune conservarea suportului material sau a copiei certificate a acestuia, prin arhivare la sediul instanței în locuri speciale, în plic sigilat, cu asigurarea confidențialității.*

Apreciem că această forma a articolului 146 din Codul de procedură penală ar fi mai cuprinzătoare, întrucât ar reglementa inclusiv modalitatea de conservare a materialelor rezultate din supravegherea tehnică în cazul în care procurorul dispune o soluție de renunțare la urmărirea penală. Această formă a articolului 146 din Codul de procedură penală ar reprezenta o lege clară și previzibilă, întrucât ar reglementa o modalitatea de conservare a materialelor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică, indiferent de soluția dispusă în cauză. Lipsa unei proceduri de conservare a materialelor rezultate din punerea în aplicare a metodelor speciale de supraveghere poate conduce la încălcarea dreptului la viață privată a persoanei supravegheate. În caz de dispunere a unei soluții de renunțare a urmăririi penale, considerăm că procedura de conservare a materialelor rezultate trebuie urmată după confirmarea soluției de renunțare dispusă de procuror, de către judecătorul de cameră preliminară.

În privința legislației care reglementează activitățile specifice culegerii de informații care au conținut similar, sau chiar identic cu metodele speciale de supraveghere, apreciem că se impune o actualizare a legislației. Una dintre condițiile care este necesar a fi îndeplinite pentru autorizarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale, este *să existe date sau informații din care să rezulte existența unei amenințări la adresa securității naționale*. Chiar dacă această condiție nu este prevăzută explicit de articolul 14 alin.1 din Legea 51/1991¹⁰ privind securitatea națională a României, rezultă din interpretarea articolului 15 din actul normativ menționat anterior, care prevede că propunerea de autorizare a activităților specifice, trebuie să cuprindă *"date sau informații din care rezultă existența unei amenințări la adresa securității naționale, prin prezentarea faptelor și circumstanțelor pe care se întemeiază propunerea"*.

Apreciem că această formulare a legiuitorului poate fi interpretată restrictiv de organele judiciare și respinse propunerile formulate de organele de informații, întrucât într-un stadiu incipient, din datele și informațiile deținute nu rezultă clar

¹⁰ Articolul 14 din Legea 51/1991 reglementează condițiile ce este necesar a fi îndeplinite pentru autorizarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale

existența unei amenințări la adresa securității naționale, ci doar indicii temeinice sau suspiciune rezonabilă privind existența unei amenințări la adresa securității naționale. În plus, unul dintre motivele pentru care sunt autorizate activitățile specifice culegerii de informații este tocmai pentru a stabili dacă există amenințarea la adresa securității naționale, astfel că dacă organele de informații ar avea deja date și informații din care rezultă că există această amenințare, formularea unei propuneri de autorizare a activităților specifice culegerii de informații ar fi de prisos.

Propunem modificarea articolului 15 alin.1 lit. c din Legea 51/1991 privind securitatea națională a României, în următoarea formă: ”c) *date sau informații din care să rezulte o suspiciune rezonabilă cu privire la existența unei amenințări la adresa securității naționale, prin prezentarea faptelor și circumstanțelor pe care se întemeiază propunerea;*”

Apreciem că la momentul formulării unor propuneri de autorizare a activităților specifice, care au un conținut similar cu metodele speciale de supraveghere, este necesar ca legea să impună doar existența unei suspiciuni rezonabile cu privire la amenințarea securității naționale pentru care se solicită autorizarea măsurilor. La momentul formulării propunerii, cercetările informative cu privire la amenințarea la adresa securității naționale sunt, în principiu, într-un stadiu incipient, astfel că nu pot fi cunoscute în detaliu toate circumstanțele referitoare la acea amenințare, iar cerința imperativă de a exista date sau informații din care să rezulte existența unei amenințări la adresa securității naționale, poate fi excesivă. Având în vedere conținutul similar, chiar identic al activităților specifice culegerii de informații, care presupun restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, cu metodele speciale de supraveghere pentru a căror încuviințare este necesar să existe o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale, sau nominalizată în cuprinsul art. 139 alin.2 C.proc.pen., apreciem că *mutatis mutandis* pentru încuviințarea activităților specifice este necesar să existe doar o suspiciune rezonabilă cu privire la existența unei amenințări la adresa securității naționale.

În lupta cu amenințările la adresa securității naționale a României, este necesar ca organele de informații să beneficieze de instrumente eficiente de cunoaștere și combatere a acestor amenințări, astfel că procedura și condițiile de autorizare a activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea unor drepturi sau libertăți, trebuie să fie reglementată de un cadru legal previzibil și accesibil. Respingerea nejustificată unor propuneri de autorizare a activităților specifice culegerii de informații, care presupune restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți, atât de necesare pentru combaterea unor amenințări la adresa securității naționale, poate aduce prejudicii însemnate.

În final putem concluziona că, de principiu, cadrul legislativ consacrat de Codul de procedură penală este în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și oferă suficiente garanții pentru a nu aduce atingeri nejustificate dreptului la viață privată a persoanelor supravegheate. În același timp apreciem că este necesar ca acest cadru legal să fie permanent actualizat, întrucât modalitățile de desfășurare a activității infracționale sunt într-o continuă evoluție, iar mijloacele tehnice prin care sunt puse în executare aceste activități de supraveghere cunosc o evoluție continuă.

BIBLIOGRAFIE

ACTE NORMATIVE

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată), Lisabona, 13 decembrie 2007, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C326/47 din 26.10.2012, disponibil pe https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF

Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată), Maastricht, 7 februarie 1992, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C326/13 din 26.10.2012, disponibil pe https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2012/C/326/02), publicată în Jurnalul în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C326/391 din 26.10.2012, disponibilă pe <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/47355>

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, amendată de Protocoalele 11, 14 și 15 și completată de Protocolul adițional și de Protocoalele nr. 4, 6, 7, 12, 13 și 16, Roma, 4 noiembrie 1950, disponibilă pe https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf

Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016, privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 65/1 din 11 martie 2016, disponibilă pe <https://eur-lex.europa.eu>

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, 16 decembrie 1966, disponibil pe www.legislatie.just.ro

Recomandarea R (87) 18 din 17 septembrie 1987 a Consiliului de miniștri din cadrul Consiliului Europei cu privire la simplificarea justiției penale, disponibilă pe <https://rm.coe.int>

Codul de procedură penală al Republicii Moldova, disponibil pe https://lege.md/act/CODUL_DE_PROCEDURA_PENALA_AL_REPUBLICII_MOLDOVA

Codul de procedură penală italian (Codice di procedura penale), disponibil pe <https://app.toga.cloud/codici/codice-di-procedura-penale/3/28073/art-444-applicazione-della-pena-su-richiesta>

Legea nr. 479 din 16 decembrie 1999 denumită și „Legea Carotti”, disponibilă pe <https://www.altalex.com/documents/leggi/2004/12/27/la-legge-carotti-legge-16-dicembre-1999-n-479>

Legea nr.103 din 23 iunie 2017, denumită și „Reforma Orlando”, disponibilă pe www.altalex.com

Constituția României <https://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=339>

Codul penal Codul de procedură penală https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/NOILE_CODURI/ncpp.pdf

Legea 51, privind Securitatea României, actualizată 2023 <https://lege5.ro/App/Document/gm4teobtg4/dispozitii-generale-lege-51-1991?pid=67285138#p-67285138>

Legea 201/2023 publicată în Monitorul Oficial la data de 06 iulie 2023

Instrucțiuni nr.D – 00190/1987 privind organizarea și desfășurarea activității informativ-operative a organelor de securitate

Ordinul Ministrului de Interne nr.001401 din 01.07.1978

Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 272/2021 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism

Ordinul 1643/C din 15 mai 2015 al Ministrului Justiției pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al Direcției Naționale Anticorupție
Ordonanța de Urgență a Guvernului 6/2016, publicată în Monitorul Oficial nr. nr. 190 din 14 martie 2016.

Legea 364/2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare Investigatory Power Act 2016 (IPA) – Marea Britanie

Codul de procedură penală german, StPO (Strafprozeßordnung), disponibil pe <https://www.gesetze-im-internet.de>

Ordonanța de Urgență nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal, publicată în Monitorul Oficial, nr.190 din 14 martie 2016, actualizată în 2023.

TRATATE, CURSURI, MONOGRAFII

Bene, Teresa - L'Interceptazione di comunicazio. Bari: Cacucci, 2018.

Bîrsan, Corneliu - Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole. 2. București: C.H.Beck, 2010.

Bulancea, Slăvoiu, M. Udroi (coord.) - Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. București: C.H. Beck, 2020.

Campbell, Liz, Andrew Ashworth, și Mike Redmayne. The Criminal Process. Oxford: University Press, 2019.

Dongoroz, Vintilă (coord.), Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, și Rodica Mihaela Stănoiu - Explicațiile teoretice ale

codului de procedură penală roman. Partea generală. II. Vol. Explicațiile teoretice ale codului de procedură penală roman. Partea gener. București: All Beck, fără an.

Grădinaru, Sandra - Supravegherea tehnică în noul Cod de procedură penală. București: C. H. Beck, 2014.

Griga, Ioan - Drept procesual penal. Parte generală. București: Universul Juridic, 2016.

Judy Hails Kaci - Criminal Procedure. A case approach, Capperhouse Publishing Company, 1993

Mateuț, Gheorghiuță - Procedură penală, partea generală. București: C.H. BECK, 2012.

Mateuț, Gheorghiuță - Procedură penală. Partea Generală. București: Universul Juridic, 2019.

Neagu, Ioan, Damaschin, Mircea - Tratat de procedură penală, Parte generală. București: Universul Juridic, 2022.

Neagu, Ion - Drept procesual penal. Partea generală. Tratat. București: Global Lex, 2004.

Neagu, Ion, Damaschin, Mircea - Tratat de procedură penală, parte generală. București: Universul Juridic, 2022.

O'Hara, Margaret T., Richard T. Watson, și C. Bruce Kavan - „Managing the three Levels of Change.” Information Systems Management 16, nr. 3 (iunie 1999): 63-70.

Streteanu, Florin - Tratat de drept penal. Partea Generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008

Slăvoiu, Radu - Protecția penală a vieții private. București: Universul Juridic, 2016.

Suian, Mihai. Metode speciale de supraveghere sau cercetare. București: Solomon, 2021.

Richard Clayton, Hugh Tomlinston The law of human rights, Oxford University Press, 2000

Richard Gordon QC., Tim Word - The Strasbourg Case Law, Leading Cases from the European Human Rights Reports, Sweet&Melon, 2001

- Theodoru, Grigore Gr - Tratat de drept procesual penal. București: Hamangiu, 2007.
- Tonini, Paolo - Manuale di procedura penale. ventisima. Giuffre Francis Lefebvre, 2019.
- Udroiu, Mihail (coordonator) - Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. București: C.H. Beck, 2015.
- Udroiu, Mihail Procedură penală - Partea specială, Ediția a IV-a, Editura C.H.Beck, București, 2017
- Udroiu, Mihail Drept penal - Partea Generală, Ediția a 4-a, Editura C.H. Beck, București 2017
- Ungureanu, Augustin - Drept penal român. Partea generală. București: Lumina Lex, 1995.
- Volonciu, Nicolae și Alina Barbu - Codul de procedură comentat. Art. 62-135. Probele și mijloacele de probă. București: Hamangiu, 2007.
- Volonciu, Nicolae; Uzlău, Andreea Simona (coord.) - Noul Cod de procedură penală comentat. București: Hamangiu,, 2014.
- Zarafiu, Andrei - Procedură penală. Partea generală. Partea Specială. București: C.H.Beck, 2015.
- Wayne R. LaFave, Jarold H. Israel - Criminal Procedure, West Publishing Company, 1992

ARTICOLE, PUBLICAȚII, LUCRĂRI(STUDII) DE CERCETARE

„Adevărul despre trecut: Martorul invizibil – Securitatea și supravegherea.”
TVR. 9 mai 2021.

***. „Instrucțiuni Nr. D – 00190/1987 privind organizarea și desfășurarea activității informativ-operative a organelor de Securitate.” România Military, mai 2019.

***. „Textul integral al deciziei CCRNeconstituționalitate: Sintagma „ori de alte organe specializate ale statului din Codul de procedură penală.”
juridice.ro, martie 2016.

- Academia Română, Institutul de Lingvistică. Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Univers Enciclopedic,, 2005.
- Boroi, Alexandru, Negruț, Gina - „Capitolul al VI lea. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii în procesul penal.” Blog Hamangiu. mai 2022. <https://bloghamangiu.ro/capitolul-al-vi%E2%80%91lele-probele-mijloacele-de-proba-si-procedeele-probatorii-in-procesul-penal/> (accesat iulie 23, 2022).
- Bălan, Iulian - „Excluderea probelor derivate.” Revista Dreptul nr. 5 (2022).
- Călin, Radu Bogdan - „Vidul legislativ care generează imposibilitatea interceptării comunicațiilor purtate prin intermediul aplicațiilor mobile tip Whatsapp, Telegram. Facebook messenger. Caiete de drept penal.” Juridice.ro, septembrie 2020.
- Călin, Radu Bogdan - „Decizia Curții Constituționale cu privire la interceptări – scoaterea SRI și DIPI în afara legii – scoaterea SRI și DIPI în afara legii.” Juridice.ro, martie 2016.
- Cioara, Paula. Considerații asupra percheziției informatice. fără an.
- Ciucan, Dorin - „Dreptul la un proces echitabil. Probe obținute în mod legal. Înregistrările rezultate din desfășurarea activităților specifice culegerii de informații. Mijloc de probă.” Juridic.ro, ianuarie 2021.
- Cristescu, Doru Ioan și Victor Cătălin Ionescu - Probleme privind administrarea și expertizarea probelor multimedia. Timișoara: Solness, 2013.
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Ghid privind art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței, actualizat la 31 decembrie 2018. fără an.
- Crăciunean Tatu, Laura Maria, și Mădălina-Elena Mănoiu - „Dreptul la viață. Reglementare constituțională și aplicare în activitatea de asigurare a ordinii publice.” fără an.
<https://ro.scribd.com/document/444336331/Referat-Master-2-Dreptul-la-Viata> (accesat august 22, 2022).
- David, Gianina, și Mădălina Jebelean - „Violarea vieții private în noul Cod penal (I).” Caiete de drept penal, nr. 3 (2012).

- Dumitru, Elena - „Cum funcționează interceptările în alte țări: cine și în ce condiții are voie să asculte telefoanele în anchete penale.” Adevărul.ro, martie 2016.
- Mateuț Gheorghiiță - „Unele considerații privind garantarea secretului profesional al avocatului în lumina noului Cod de procedură penală, publicat apud.” În Avocatura în România, de ***, editor Monica Livescu, 418. Hamangiu, 2015.
- Grup de procurori - formatori din cadrul I.N.M. -S.N.G., . Ghid practic. Acte de procedură – Parchet. fără an.
- Institutul Național al Magistraturii, MINUTA Întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție curților de apel (online. 18 decembrie 2020.
- Înalta Curte de Casație - „Raport privind verificarea efectuată de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție în temeiul art.30 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările ulterioare.” 2020.
- Mareș, Mihai - „Regimul nulităților în procesul penal.” Juridice.ro, aprilie 2016.
- Minuta întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel. 27-28 februarie 2023.
- Nester, Vasile, și Dragoș-Cătălin Borcea - „Nulitatea relativă. Un concept foarte relativ și (ne)constituțional.” Juridice.ro, august 2017.
- Oncescu, Cătălin - „Excluderea probelor vs. nulități. Sancțiuni procedurale distincte.” Juridice.ro, aprilie 2015.
- Pap, Andrei - „ÎCCJ. Dezlegarea unor chestiuni de drept. Punerea în aplicare a măsurilor de supraveghere tehnică.” Juridice.ro, noiembrie 2023.
- Pașca, Ioana Celina - „Noi intervenții legislative în materia combaterii criminalității organizate în dreptul penal Italian.” Analele Universității de Vest din Timișoara, 2013: 60.
- Patancius, Tiberiu - „Nulitatea actelor de procedură în reglementarea NCPC.” Juridice.ro, aprilie 2013.
- Predescu, Ion, și Marieta Safta - Principiul securității juridice, fundament al statului de drept repere jurisprudențiale. fără an.

- Radu, Gabriel - „Cerința previzibilității legii - abordări în practica Curții Constituționale și instituției Avocatul Poporului.” *Universul Juridic Premium*, iulie 2017.
- Radu, Silviu-Gabriel, și Vasile Coman - „Supremația Constituției, principiul legalității și incidența acestora asupra izvoarelor dreptului penal și procesual pena.” *Juridice.ro*, decembrie 2018.
- Simionescu, Elena-Giorgiana - „Infrațiunea Consumată - Formă a Infrațiunii Intenționate (Consumed Offense - Form of Crime Intentional).” *Annals of the Constantin Brancusi University Juridical Sciences Series*, nr. 4 (2013)
- Smith, Michael - *Spargerea codului nazist Enigma*. București: Orizonturi, Colecția Secretele istoriei, 2011.
- Șofranca, Dragoș Vlad - „Considerații generale privind excluderea probelor administrate ilegal în procesul penal .” *Universul juridic*, februarie 2021.
- Teacă, Alina - „Interdicția instituită de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, raportat la pedepsele principale aplicabile persoanei fizice și la faza de investigație pentru pregătirea procesului penal.” *Revista Universul Juridic*, iunie 2015: 51-69.
- Timonea, Dorin - „Filajul în epoca comunistă. Cum erau urmăriți românii considerați <<elemente dușmănoase>>”; *Adevărul.ro*, martie 2021.
- Tudoran, Mihai Viorel - Considerații referitoare la nerespectarea dispozițiilor legale privind autorizarea interceptării și înregistrării de sunete și imagini; *Dreptul*, nr. 2 (2010): 237, 238.
- Zamfir, Cătălin și Lazăr Vlăsceanu (coord.) - *Dicționar de sociologie*. București: Babel, 1993.
- Zampieri, Alexandru - Aspecte controversate privind nulitățile în procesul penal – nulitățile absolute, nulitățile relative, sancțiunea excluderii probelor – *Comentarii și jurisprudență*. București: Hamangiu, 2021.

PRACTICĂ JUDICIARĂ

Ordonanța de delegare 4635/P/2019 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, din data de 20.11.2020, nepublicată
Decizia Curții Constituționale nr.244 din 06.04.2017

Ordonanța 9542/P/2021 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, din data de 08.12.2021, ora 14:45, nepublicată

Ordonanța Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București 9548/P/2021 din data de 08.12.2021, nepublicată

Decizia Curții Constituționale nr. 432 din 22 iunie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 142 alin.1 din C.proc.pen., publicată în Monitorul Oficial din 10 octombrie 2017

Decizia 64/02.10.2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, pronunțată în dosarul 1796/1/2023

Decizia Curții Constituționale nr.51 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1230 din 21 decembrie 2022

Ordonanța 7037/P/2019 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, din data de 29 ianuarie 2021, nepublicată

Decizia 64 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, pronunțată în dosarul nr. 1796/1/2023

Decizia Curții Constituționale nr.55 din 04 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial nr.517

Decizia nr.150/15 iulie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 342 din Codul de procedură penală.

Decizia Curții Constituționale nr.338 din 22 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.721 din 21 august 2018

Decizia nr. 470/2022 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 17, ale art. 342 și ale art. 346 din Codul de procedură penală, publicată Monitorul Oficial, Partea I nr. 124 din 14 februarie 202

Decizia Curții Constituționale nr.338 din 22 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.721 din 21 august 2018

Decizia Curții Constituționale nr.23 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, nr.661 din 27.07.2020

Decizia penală nr. 96/A/2013 a Curții de Apel Galați, nepublicată

Decizia nr.2 din 8 februarie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.307 din 5 aprilie 2018

Decizia Curții Constituționale nr. 244 din 06.04.2017 publicată în Monitorul Oficial nr. 529 din 06.07.2017

Deciziei Curții Constituționale nr. 302/2017 publicată în Monitorul Oficial nr. 566 din 17 iulie 2017

Decizia nr.2 din 8 februarie 2018 referitoare la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial nr. 307 din 5 aprilie 2018

Decizia Curții Constituționale, nr. 261/2018, publicată în Monitorul Oficial la data de 18 iulie 2018

Decizia Curții Constituționale nr. 556/2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 141 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 624 din 12 august 2016

Decizia 92/2018 I.C.C.J., Completul de 5

Încheierea de cameră preliminară din data de 21.03.2018 I.C.C.J. – Secția penală

Decizia Curții Constituționale nr.26/16 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 193 din 12 martie 2019

Decizia ICCJ nr. 81 din 22 iunie 2015, dosar nr.3849/1/2014, completul de 5 judecători; Sentința nr. 460 din 15 mai 2014, dosar nr. 2170/1/2013, completul de 3 judecători

Încheierea judecătorilor de cameră preliminară de la Tribunalul București 88/CP din data de 18.06.2020, nepublicată

Referatul 3203/P/2019 al procurorului din cadrul Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, nepublicat

Rechizitoriul cu nr. unic 1853/P/2019 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, nepublicat

Ordonanța 7873/P/2020 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, nepublicată

Încheierea judecătorului de drepturi și libertăți de la Judecătoria Sectorului 1 București pronunțată la data de 15.11.2018 în dosarul 5209/P/2018, nepublicată

Încheierea nr. 3.147 din 12.12.2014 pronunțată de judecătorul de camera preliminară de la Curtea de Apel Cluj, nepublicată

Încheierea Judecătoriei Sectorului 1 București din dosarul nr. 18586/299/2021 din 25.05.2023, nepublicată

Cauza Pretty c. Regatului Unit, din 29 aprilie 2002

Cauza Malone v. The United Kingdom

Cauza Khan v. The United Kingdom din 4 octombrie 2000

Cauza Halford v. The United Kingdom (application no. 20605/92), din 25.06.1997

Cauza Silver and others v. Tje United Kingdom, din 25 martie 1983

Cauza Shimovolos v. Rusia, din data 21 iunie 2011

Cauza Calmanovici v. România, aplicacion 42.250/02, din data 01.07.2008

Cauza Fernandez Martinez v. Spain, 12 iunie 2014

Cauza Asociația Integrare Europeană și Drepturile Omului și Ekimdzhiev c. Bulgariei, 28 iunie 2007

Case Terry v. Ohio, Hotărârea din 10 iunie 1968, 392 U.S.1

Cauza Illinois v. Wardlow, 528 U.S. 119, 124-25 (2000)

Cauza Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom, Hotărârea din 30 august 1990

Cauza of Handyside c. Regatului Unit, Hotărârea din 07 decembrie 1976
Cauza Chester c. Regatul Unit, hotărârea din 23 noiembrie 2010
Cauza Vasilescu c. României din 22 mai 1998
Cauza Pantea c. României din 03 iunie 2003
Cauza Blaj c. României, hotărârea din data de 08.09.2014
Cauza Big Brother c. Regatul Unit, hotărârea din 25 mai 2021
Cauza Dumitru Popescu c. României, hotărâre din data de 26 februarie 2007
Cauza Klass și alții c. Germaniei, din 06.09.1978
Cauza Societe Colas Est și alții c. Franței, Wiggins c. Regatului Unit,
Kelassy c. Franței etc.

SURSE BIBLIOGRAFICE DE PE INTERNET

<https://www.avocato.ro>
<https://bibliotecahamangiu.ro>
<https://www.boe.es>
<https://www.buzer.de>
<https://www.cabinet-avocat-barbier.fr>
<https://www.cairn.info>
<https://www.cambridge.org>
<https://cielawtutor.com>
<https://cleerdin-hamer.nl>
<https://confilegal.com>
<http://criminalnotebook.ca>
<https://dejure.org>
<https://dexonline.ro>
<https://www.drepturicivile.ro>
<http://ier.gov.ro>
<https://hudoc.echr.coe>
<https://www.forbes.com>
<https://www.crf-usa.org>
<https://www.aclu.org>
<https://data.guardint.org>
<https://www.juridice.ro>
<https://www.ccr.ro>
<https://www.iccj.ro>
<https://www.legislation.gov.uk>
<https://lege5.ro>
<https://rm.coe.int>
<https://www.oyez.org>
<https://www.pna.ro>
<https://penitenciarepesurse.com>

http://www.cnsas.ro/documente/materiale_didactice/D%20008712_001_p34.pdf

https://www.youtube.com/watch?v=m6uuCOqEc6k&ab_channel=TVR

<https://legeaz.net/hotarari-cedo/sunday-times-contra-marea-ce6>

<https://legeaz.net/hotarari-cedo/rekvenyi-contra-ungaria-urc>